

Kultura 2023

4. & 5. Ročník XXX.
Bulletin Klubu kultury SN ČR

Vánoční trhy – Michal Rejzek

Vít Ondráček: Od borovice pod Vinným vrchem

*
PF
2024
Klub
kultury
Syndikátu
novinářů
České
republiky

Vážení přátelé,

je vícero věcí, které máme na srdci v úvodu tohoto dvojčísla a chceme vás o nich informovat. Neměli jsme nikdy ve zvyku připravovat dvojčísla, ale pro tento rok děláme výjimku. Není to v tomto případě jen otázka šetření, o tom budeme mluvit později. Zdravotní a věkové limity členů výboru způsobily, že výbor byl ve své aktivitě omezený. Nakonec jsme se po zvážení všech plus a mínus rozhodli vydávat náš časopis i nadále v tištěné podobě, protože někteří z vás s počítačem již nepracujete. Na druhé straně je to naše jediná pravidelná forma kontaktu a s vámi. Máte možnost se účastnit schůzí výboru, ale setkáváme se s vámi spíše na členských schůzích klubu. Společné aktivity připravované výborem jsme od doby covidu už nerealizovali.

Od příštího roku budeme vydávat jen čtyři čísla časopisu KULTURA v roce. Dvě v prvním pololetí a dvě v druhém. Zato přinášíme více informací na našich webových stránkách. Upozorňujeme převážně na mimopražské programy. Nabízíme nejen informace galerijního a muzeálního charakteru, ale i upozornění na festivaly, které se konají na různých místech naší vlasti. Upustili jsme od poskytování informací o jednotlivých pražských divadlech. Zahltli bychom vás, každý z nás má své oblíbené scény či koncertní sály, kam chodí za kulturou. Nemůžeme suplovat předcovidový Pražský kulturní přehled. Každá divadelní scéna nebo koncertní těleso se snaží vytvářet si svůj okruh příznivců a vlastním způsobem o svých programech informuje.

Důležitá zpráva, která nepotěší, ale které se nemůžeme vyhnout, je zvýšení členského příspěvku od roku 2024 o padesát korun. Každá členská schůze, i ta letošní, doporučila výboru dodržovat vyrovnaný rozpočet, což umožňuje výboru upravit výši členského příspěvku. Doposud jsme k tomuto kroku nepřistoupili, ale stále zvyšování všech nákladů spojených s vydáváním časopisu a s jeho distribucí nás k tomu přimělo. Současně informujeme, že náš klub rozšiřuje kategorie členství o kategorii student. Jeho členský příspěvek bude dvě stě korun. Zatím jsme mezi sebe studenty nezvali, ale potřebujeme rozšiřovat naše řady i o další generaci. Jak moc budeme úspěšní, ukáže budoucí čas.

Pro vás, kteří chodíte na výstavy připravované Správou kulturního zařízení Pražského hradu (Hradní jízdárna, Císařské konírny, Belveder, Hradní galerie), je možná akreditace. Se žádostí na volný vstup člena Klubu kultury SNČR s uvedením termínu je třeba obrátit se na paní Hartmanovou, její emailová adresa je: hartmanova@hrad.cz.

V některých kulturních zařízeních se změnilo vedení, v nejbližším čísle našeho časopisu přineseme informace, jak bude možné dostat se s našimi klubovými legitimacemi na jejich akce.

Na našich webových stránkách budeme informovat o vybraných programech kulturních středisek, která mají volný přístup, ale vyžadují předchozí akreditaci. Proto sledujte pravidelně alespoň jednou za týden naše webové stránky.

Přejeme vám v novém roce 2024 všechno nejlepší, pevné zdraví, těšíme se na vaše příspěvky a nápady pro náš klubový časopis, také na setkání, když ne dříve na některé kulturní akci, tak na výroční členskou schůzi, kterou plánujeme na duben 2024.

S pozdravem
výbor Klubu kultury

O zářijovém zasedání Řídícího výboru jsme informovali v minulém čísle našeho bulletinu. K nejdůležitějším bodům patřila informace, že ŘV schválil nová grantová pravidla a ta budou platit od začátku příštího roku. Další důležité rozhodnutí ŘV, které se týká všech členů Syndikátu a bylo přijaté po bohaté diskusi: ŘV souhlasí s převodem Mediažurnálu do elektronické podoby (včetně zaslání upozornění na nově vydané číslo) s možností vytvoření nezbytného počtu výtisků na nově pořízené tiskárně. První číslo 2024 bude kombinované, členové Syndikátu je dostanou v tištěné i elektronické podobě. Další čísla budou již v podobě elektronické. Tisk nezbytného počtu bude pořízen na nové tiskárně Syndikátu. Výroba členských průkazů Syndikátu bude probíhat v kanceláři SN. Doposud jsme tisk zadávali. Uvažuje se o spolupráci s grafikem na možné úpravě dosavadní podoby průkazu. Členská komise informovala, že přibývá přihlášek, jak ukrajinských žadatelů, tak také pracovníků Svobodné Evropy. Současně stoupá počet našich volných novinářů. Ne všichni žadatelé však splňují podmínky Stanov SN.

Členové Řídícího výboru budou na prosincovém zasedání mimo jiné informováni o pokračující přípravě převodu Mediažurnálu na elektronickou podobu, o tom, kdo bude zajišťovat jeho potřebnou tištěnou formu a odkdy si bude Syndikát tisknout sám své členské průkazy.

Jak víte „Syndikát je dobrovolným profesním sdružením novinářů. Jeho členem se může stát každý aktivní novinář, ať už pracuje na stálý pracovní poměr, nebo volně spolupracuje s několika redakcemi...“ (úvod Stanov Syndikátu). Syndikát se skládá z regionálních sdružení, kterých je devět. V jejich rámci pracuje sedm klubů - Klub kultury, Klub leteckých novinářů, Klub novinářů- fotografů, Klub novinářů Pražského jara, Klub reportérů a reportérek, Klub vědeckých novinářů a Otevřený klub. Všechny kluby mají svoje webové stránky, ale jen některé je plně využívají.

O našem Klubu kultury se můžete dočíst, že patří k nejstarším v Syndikátu, že má i své hosty. Webové stránky poskytují jak základní, tak i aktuální informace o našem klubu, o kulturním dění u nás. To se nedá říct o některých jiných klubech.

ZA LESEM LES ČILI SMAŽENICE Z HROBU DOKTORA JAENISCHE

Vít Ondráček

Kdy jsi s malováním začal, měl jsi v rodině nějaký vzor?

Když otevřu památník, co mi rodiče založili před čtyřiašedesáti lety, najdu tam krom fotky, kterak kreslím na tabuli sledován dědečkem a sestrou Ladkou v závoji, i tento zápis: „2 roky. Velmi rád a pěkně kreslím na tabuli i na papír. Jak se mu něco nedaří, zlobí se u toho. Je velmi lítostivý.“ Což jsem podnes já v kostce. V rodině byl ovšem strýc Raimund Ondráček, žák Švabinského a sám profesor. Ten sledoval při návštěvách mé chabé, leč vytrvalé pokusy a radil mi co a jak v krajině, portrétu i figuře. Chválil mě, že se umím dívat. Jako kluk jsem taky jezdil za Petrem Skácelem, bratrem básníka Jana. Byla to osobnost mimořádná, jaksi ve stínu bratrově. Ještě po vojně jsem ho vyhledal a sprátelil se s ním, dvakrát jsem ho portrétoval. Udělal mi na lidové škole v Brně na Petrově první výstavu grafiky. Skácelovo dílo by stálo za retrospektivu a Brno by si na svého prokletého malíře mělo rozpomenout.

Zmínil jsi deník. Píšeš si ho prý od šestnácti let.

Psal jsem jej a zase páčil, ty šestnáctileté řádky ale ještě mám. A deníků je tu popsanych spousta, tisíce stran. Je to moje radost zaznamenávat naši společnou přítomnost, radosti domácí, kulinářské, výlety a výšlapy, ale nevyhýbám se i záležitostem neradostným, chmurným. Komentuji četbu, tu máme místo televize. Občas, když otevřeme láhev, čtu Janě z deníků, co se dělo tento den před pěti, deseti, dvaceti lety. Býváme někdy překvapeni tou přímou konfrontací. V roce 2017 jsme vydali ukázkou deníků pod názvem *Spolu spali sladce*; právě Rodinný výčep uspořádal křest. Ostatně, když jsme před dávnými lety přišli do Rodinného výčepu poprvé, vím, že jsem si pak v deníku poznamenal „*Rýgrovi, Eva, Petr. Jde jim o POEZII.*“ Jinak jsem sice důsledný deníkový fanatik – denně, ne občas – ale nejsem spisovatel. Jen zapisovatel. Písmák. Právě v denících vidím, že jsme si špatného stavu českých hvozdů všimli už v době, kdy nám odborníci z rádiových vln tvrdili, že „*české lesy jsou v dobré kondici.*“ Při pěších cestách viděli jsme úbytek vody, nástup kůrovce, pro pyl, který prášil v celých oblacích, když se větve ve větru pohnuly, jsme se obraceli z výletu k domovu. Cesty byly žluté, za cyklistou se prášilo – a nikde žádné lapače hmyzu. Les, to jsou naše plíce. Co my, lidé, dáváme lesu, na to myslíte, milé LESY ČESKÉ REPUBLIKY, dnes v noci.

Z řečeného je patrné, že svět prochází po svých a uvažuješ o něm při chůzi.

Chůzi doporučuji velká jména, Nietzsche, Platón, Thoreau. Při chůzi neposloucháš chod motoru, nečicháš zelený stromek s reklamou zavěšený na předním skle. Slyšíš ptactvo, vítr v listí, vlastní kročeje, dýcháš volně, nejsi skrčencem letícím půl metru nad vozovkou. Nic si nepřivlastňuješ, vše ti patří: „*Tulákův domov – celý svět,*“ říká Matěj Kuděj. Motokroužky se nás netýkají, jsme spojeni tajemným poutem s chodci, s poutníky. Jako Váchal s Mackovou klademe stopu do stop těch, co šli před námi, a znovuobjevujeme očividně neviditelné.

ZA LESEM LES, tak se jmenuje tvá výstava v Náchodě v Galerii U Mistra s palmou.

Ano. Tak jako po odchodu významného člověka píší se nekrology - *ZA zemřelým Lvem Blatným, ZA Jiřím Wolkerem*, tento název

připomíná fakt, že nám tu v krajině zmizely rozsáhlé lesní porosty. Místa, která jsme milovali a kam jsme se vraceli ve všech ročních obdobích, se změnila k nepoznání. Z lesního interiéru exteriér. Nic nebrání výhledu z kopce do kraje, ale taky netlumí zvuky. Je slyšet vzdálené silnice v místech, kde vládá klid. Já se už dřív lesu výtvarně věnoval, zajímaly mě například dřevokazné houby nebo mizící studánky. Teď vycházím ze sběru třísek, výřezů kmenů, různých druhů kůry, šišek a dřev se stopami brouků. Materiál nasbíraný na určité lokalitě výtvarně uplatním v malbě na plátně, které pak nazvu pomístním jménem lokality „*Za Dianberkem.*“ „*Petrovské stráně.*“ „*Toubořský bor.*“ „*Pod Rozsečí*“ a podobně. Je to tedy krajinářství současnosti, jakási Mařáková krajinářská škola po sto dvaceti letech. Tyto sbírané modely nosím na zádech v batohu či přivázané na rámu krosny. Když s patnácti i více kily na zádech putuju osm, deset kilometrů přes vývraty a na čerstvě vybetonované silnici přes louku pod Touboří zachraňuju šneky, dělají mi už dřepy k nim potíže. Výřezy dřev nesou stopy pil, zubů strojů, při malbě zdůrazňuji fládrování a suky, v nichž se soustředí síla a energie kmene. Technicky tento způsob vyžaduje dobrou kondici jako při litografii s těžkými broušenými kameny. Vlastní malba vyžaduje fundament, ale „*ruce samy objevují ve své paměti to nejjistější, co nikdy neseleže.*“ Což je citát z Kroutvora, který cituje Urzidila. Že ZA LESEM následuje v názvu LES, je i vyjádřením naděje, kterou chovám a nebesům děkuji za každou spršku deště. Les zadržuje vláhu a brání erozi, jak věděl dobře Humboldt či Gionův „*Muž, který sázal stromy.*“

Krajinu ovšem neohrožuje jen změna klimatu...

Jistě. Krom špatného hospodaření, krom faktu, že zatímco ve středu města se domy rozpadají (vidíme to i u nás v Kunštátě), zástavba se rozleza do okolních sadů, luk, štěpnic, třešňovek. Tomu se říká urbanismus. Na loukách a ve zbídačených lesích honí se ve slepé mobilitě figury na terénních motorkách a čtyřkolkách. Kdysi počátkem 70. let 20. století zničila JZD hořcovou louku. Ludvík Kundera o tom tehdy napsal fejeton „*Zánik hořcové louky.*“ Po padesáti letech se

hořec objevil znovu, dokonce v bílé variantě, a místo zase ničím motoristé. Jak se jim v tom řádění snažíme zabránit, to už je taky dlouhá a tristní historie. Úspěšná bohužel jen částečně. „Boj o vše“ trvá.

Pojem stěla je znám zejména ve významu náhrobku nesoucího informace o zemřelém. Tvoje stěly nesou svědectví o umírajícím lese.

Do lesa mířím tak často, jak to jde. Čtyřikrát, pětkrát týdně. V dětství jsem žil v Ponětovicích u Brna, kde lesy chyběly, modraly se až na severním obzoru. Vyrážel jsem pěšky na Říčky do Krasu, k archeologickým nalezištím Pekárna a Švédův stůl – prožíval jsem tehdy Lovce mamutů Eduarda Štorcha a knihy Josefa Augusty s Burianovými ilustracemi. Projít z Ponětovic kolem Říčky až pod Hádek a vrátit se týž den, znamenalo ujít dobrých 40 kilometrů. Na odrostlé dítě skoro máchovský výkon. Mé stěly obrazově evokují stělu náhrobní už formátem. Jsou někdy doplněny písmem deníkových zápisů a ocitají se tak mezi literaturou a obrazem. Je v nich zaklet náš život, běh, doba vzniku i kus historie. Z připravených rytých matric i nalezených fragmentů vtiskují do nich vahou vlastního těla obrazy tohoto světa.

Mluvíme o technice, o otiscích... To by mohlo vynímat trochu mechanicky, ale co imaginace?

Imaginace formuje obraz zásadním způsobem. Jednotlivé elementy, třeba kusy kůry, připomínají zvíře, člověka, vlající draperii... Prostor obrazu se pak stává divadelním jevištěm. Místem dramatu. Z malby přírody zablýskne nečekané výhrůžný lesk Shakespearova světa.

K umění patří Samota, kompenzuješ si ji pak v hostinci či přímo v Rodinném výčepu?

Samota – umění – příroda, to je triáda, v níž se člověku může podařit přesáhnout sebe sama. Hostinec je pak místo, které jej utěší, že se mu to nepovedlo. „A stesk můj udusí noc jedna výstřední.“ To je zase Gellner.

Když přečteš knížku, která je tvému srdci blízká, vede tě to ke zvědavosti poznat i kraj, kde autor tvořil?

Ale i kraj přivede tě k autorovi. Zamíloval jsem si například Podkrkonoší. A kdo by

dnes četl takového K. V. Raise. Toho si pamatuji z portrétu, visícího v šedesátých letech na horní chodbě naproti toaletám ve škole v rodných Ponětovicích. Ta vousatá tvář mefistofelská (jak se nám dětem zdálo) měla oči všude. Stále se na nás dívala, ať jsme stáli vpravo či vlevo. Ale tím zájem o Raise uhasl a ve školní paměti utkvěl víc onen záchod, kde spolužák Špondr zacpal buchtou odtok a po vyučování pustil kohoutek splachování. Do rána tak byl vyplaven byt učitele Snižka v přízemí... A přece po letech Rais skvěle překonal Špondra a v náhodně nalezených pamětech, vydání z roku 1930, promlouvá k nám jako blíženc a bratr. Vypravuje například, jak sedí se svým otcem na mezi, otcí vážně nemocnému zbývají poslední týdny života. Otec hledí do kvetoucí jarní přírody a říká: „K čemu to všechno bylo...“ Přitom tři synové vystudovali, jeden stanul na vrcholu tehdejšího českého Parnasu – a „K čemu to všechno bylo...“ Rais syn dodává, že dnes uvažuje stejně. „Myslívám teď také tak.“ To je lekce po plně prožitém životě. Jako by mě ten uhrančivý spisovatel sledoval; ať si stoupnu vpravo či vlevo... Neschovám se.

Žiješ bez schopnosti ovládat současnou elektroniku, bez řidičáku, bez „smradfounu“, jak jej překřtil nebožtík přítel Jiří Červenka. V kontaktu se současností tě ale udržuje tvoje Jana.

Milý Petře, jak říkával Josef Sudek, „Starý časy, ty bohužel zařvaly smutným hlasem.“ Zůstávám tu jako relikv a možná že se směju právě jen tím zubem, který mi chybí. Věci přicházejí – pozdě! Co jsem mohl udělat, mít tehdy materiál, mít peníze. Teď bych na to mohl vyplácet úspory, co máme na důchod a krmíme tím inflaci, ale už není zdraví. Taky zařvalo smutným hlasem. Zbývají peníze, pocty a smrt. Jenže s Janou žijeme společně a sladce, patříme mezi nejšťastnější páry nad hrncem tohoto slzavého oudolí. S náma náš svět zmizne jako motýl v bouři, milej kamaráde.

Jste tedy šťastni ve svém kunštátském tuseculu?

Nepochybně, jak praví Vincent v dopise bratrovi: „Ženatý umělec s manželkou spotřebuje méně a je produktivnější nežli svobodný s milenkou.“ Tenhle génius na to kápl, my dva jen směle naplňujeme jeho slova, o nichž jsme v době seznámení neměli tušení. Svým malováním, to je

nemalým úsilím, nic nezměním, jen přidávám. Iluze, její příslib, patří mládí. Nadšený stařec, to je jako šedivé dítě. Oxymoron.

Chápeš svou současnou výstavu v Náchodě jako příležitost říct něco naléhavého?

Vystavovat DNES svá výtvarná díla, to je jako zemřít na pohřbu někoho jiného. Tak cítím dnešní kontinuitu se světem včerejška. Co dnes znamená malířství? Žijeme v Pompejích; pod Vesuvem Vulkán přikládá v Pompejích, je dobrá nálada. Je to MALÉR, že jseš MÁLER. Z prázdného ani Šalamoun nenaleje.

Kdysi jsi sbíral kameny. Který kámen máš nejraději?

Ametyst. Dle Aristotela a Plinia ametyst přemáhá opilost. Přesto jej mám za nejkrásnější.

A dnes sbíráš staré pohlednice. Hledáš v nich inspiraci?

Některé jsem použil, výtvarně pretvořil, komentoval. A líbí se mi na těch dávných lístcích, že si tam dávno mrtví lidé přejí vzájemně stále zdraví. Jako jejich čtenář připadám si tak trochu jako epistolograf i adresát. Jsme začasť v důvěrném styku s Druhým břehem...

...a na závěr ještě jednou dřevo. Používáš různé techniky, v některých hraje dřevo zásadní roli.

Zkoušel jsem dřevorez i dřevoryt, experimentoval jsem s korkem od roku 1982, kdy

jsem si koupil hlubotiskový lis. Lis neměl hladké válce a tisky vycházely jaksi „prašivé“. Vroubkovanost jsem tedy rafinovaně použil u měkkých korkových desek a vyvinul techniku, které říkám tisk z korkové masky. Nevím o nikom, kdo by korek používal tímto způsobem. Desky si nechávám posílat z Mexika, nelakované, nevoskované v metrovém formátu. Firma má český název Jelínek. Jaké bylo mé překvapení, když jsem zjistil, že rodina Jelínků měla jednu z prvních dvou fabrik před rokem 1948 právě v Kunštátě! Jinak lze ze dřeva vyčistit mnohé. Třeba teď jsme byli týden v hotelu Gigant na polské straně Králického Sněžníku. Hotel je ohromná hrázděná dřevěná stavba a když jsme se na balkoně opírali o balustrádu, její letokruhy byly vlastně ještě české. Hotel byl dokončen v roce 1882 doktorem Jaenischem jako sanatorium, bylo použito stromů starých sto až sto padesát let. Tedy z doby, kdy dnes polské a předtím německé Slezsko bylo ještě naše rakouskouherské. Než Laudona zradil ruský spojenc, který se tajně domluvil s Němcem. Opření o zábradlí balkonu hledíme tak v závratí dějinných zlomů na staleté kmeny buků a jedlí v protisvalu, mezi nimiž probleskuje černá STĚLA na rovu Familie Jaenische. Loni na podzim jsme na tom lesním hřbitůvku sbírali hříby a na pokoji Gigantu si pak připravili smaženici z hrobu doktora Jaenische. Záhrobní dar lesa chutnal nám znamenitě!

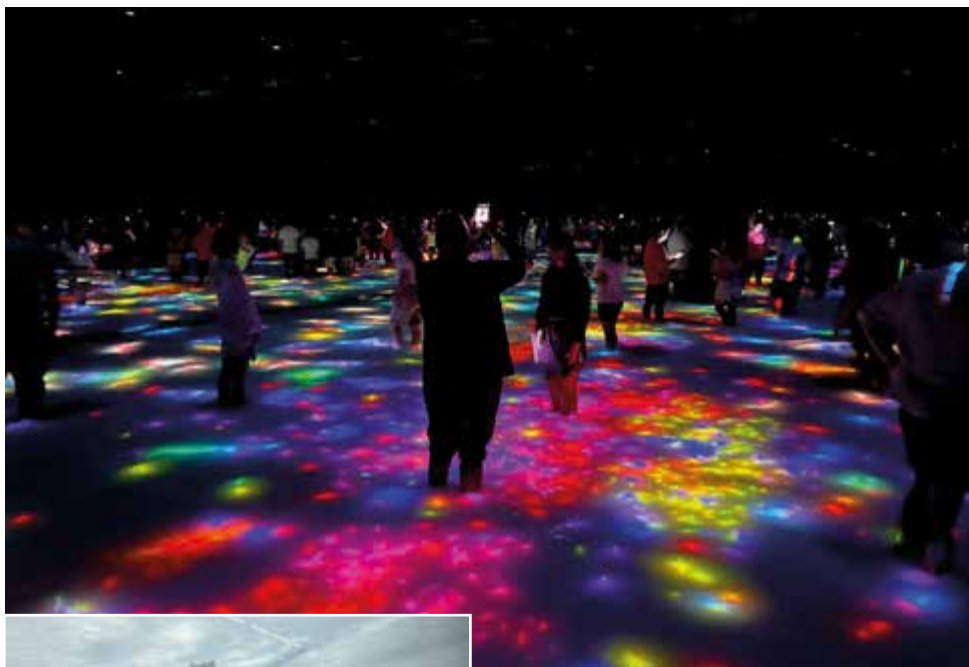
Petr Rýgr

Vít Ondráček: Modlitba nad lesy, triptych

NA VELKOLEPOU TOKIJSKOU VÝSTAVU SI VYHRŇTE NOHAVICE!

Umělecký kolektiv teamLab uspořádal v Tojosu v Tokiu výstavu nazvanou Planets, která působí takřka na všechny smysly – k jejímu plnému vychutnání využijete zrak, sluch, čich a hmat.

Naladit se na nevšední zážitek můžete už cestou. Na místo se totiž lze z centra Tokia dostat vlakem linky Jurikamome (v překladu Racek chechtavý), která prochází ostrovní čtvrtí Odai-ba a nabízí úžasné výhledy na moře, futuristické budovy i na most Rainbow Bridge. Zvlášť pokud se vám poštěstí dostat se v soupravě, která jezdí bez řidiče, úplně dopředu.

Planets je výstava, na kterou se vyplatí mírně připravit, respektive aspoň si předem přečíst doporučení návštěvníkům. Tak se lze v před-

stihu dozvědět, že ve výstavním prostoru není vhodné mít úzké kalhoty (protože v některých prostorách dosahuje voda až po kolena) ani sukňe (protože podlahu často tvoří zrcadla). V Japonsku je ale péče o klienty dokonalá, takže během úvodní instruktáže, která probíhá v japonštině i v angličtině, dostanete informaci, že pokud nejste právě vhodně oblečení, stačí se cestou ke skříňkám na odložení věcí zastavit v převlékárně, kde vám s radostí půjčí šortky na míru. S nimi navíc dostanete i šňůrku na krk s cedulkou v zipovací pytlíčku – je na ní obrázek krátkých kalhot a nápis RENTAL, aby vás zřízenci včas zadrželi, kdybyste snad v půjčených šortkách chtěli omylem odejít domů.

My jsme ale teprve na začátku, takže domů rozhodně nemíříme. Zatím tmavou chodbičkou s proudící vodou, která představuje vodopád na Šikoku, kráčíme bosí vzhůru do expozice. Ve vodě, z níž je cítit chlór, se trpytí zářící částice, které jako by vytvářely paralelní – svě-

telný – vodopád. Po dosažení vrcholu vodopádu na návštěvníky čekají malé ručníčky a po osušení nohou se jde dál. Ozývá se hudba a vstupujeme do místnosti „měkkých černých děr“. I ta je ještě tmavá a chůze tu není snadná. V nerovném terénu je třeba v každém okamžiku hledat rovnováhu.

Další prostor už využívá zrcadla. Efemérní světlo dokreslované specifickou hudbou (ta je pro každou část expozice jiná) nabízí každou chvíli jiný pohled. A dívat se je na co: na sebe, na prostor i na ostatní návštěvníky, kteří v proměňujících se barvách společně tvoří obrazy podobné těm z krasohledu s barevnými sklíčky. Je příjemné si tu chvíli posedět na zemi. A zrcadla jsou i součástí dalšího prostoru – obrovského jezera, v němž návštěvníci procházejí mezi prohánějícími se barevnými kapry. Chovají se skoro jako živí – když se k nim někdo přiblíží, aby si na ně sáhl, plaše odplují.

Když se návštěvníci nabaží vodního prostoru a znovu se osuší připraveným ručníčkem, pokračují do místnosti zaplněné velkými nafukovacími balóny. I v ní hrají velkou roli barvy a zvuky – můžeme je chápat třeba (ale nejen) jako jednotlivá roční období. A do koloběhu života se ponoříme i v následující expozici. Ta je kruhová a je v ní vyznačeno, kam si mají návštěvníci sednout či lehnout, aby si plně vychutnali projekci padajících květín. Květiny se ote-

vírají, kvetou, vadnou a opadávají. Jejich pohyb přitom vytváří přímo na místě počítačový program, takže se tu umělecké dílo doslova prolíná s přítomným okamžikem. Součástí celkového vjemu je tu ovšem i příjemná vůně.

Zbývající dvě zrcadlové expozice představují zahrady, v nichž umělecké vyjádření rezonuje s denním světlem. V té první vystřily stříbrné ovoidy, v nichž se návštěvníci mohou zhlížet jako v zrcadlech petřínského bludiště. Ta druhá, která je zároveň posledním výstavním prostorem, je zcela zaplněná orchiděmi, které se snášejí ze zrcadlového stropu dolů kolem zrcadlových stěn. Člověk se tu stává doslova součástí světa květin. Dotýkat se jich nesmí, ale pokud se na ně pozorně zadívá, orchideje mu prý tento pohled vzápětí oplátí.

Skupinu teamLab, která výstavu připravila, vytvořili v roce 2001 společně umělci, programátoři, inženýři, počítačovní animátoři, matematici a architekti. Společně se pokoušejí „rozpouštět hranice mezi tělem a uměleckým dílem“ (<https://teamlabplanets.dmm.com>).

Jejich výstava teamLab Planets měla původně skončit už v roce 2023, pro velký zájem byla ale prodloužena do konce roku 2027. A určitě stojí za návštěvu! Tento stručný popis zdaleka neprozrazuje vše, co lze během procházení jednotlivými prostory pocítit, a zcela určitě nemůže nahradit vlastní zážitek.

Denisa Vostrá

VÝSTAVA V GALÉRII VEDA A UMENIE, UVEDENIE SLOVNÍKA V KNIŽNICI VÁCLAVA HAVLA

Na prvý pohľad by sa zdalo, že názov je zmätený, ale tieto dve veci skutočne spolu súvisia. Pracovníci Slovanského ústavu AV ČR a Strediska spoločných činností AV ČR pripravili na prvý dva mesiace školského roku do výstavnej siene budovy Akadémie vied na Národní v Prahe I výstavu *Nová vlasť Československo, s podtitulom Emigrácia z bývalej Ruskej ríše v medzivojnovom Československu*. Tu našiel nový domov celý rad vynikajúcich predstaviteľov najrôznejších profesií, ktorí sem emigrovali z územia bývalej Ruskej ríše.

Bolševický prevrat v Rusku v novembri 1917 a následná občianska vojna viedli k masovej emigrácii obyvateľstva z územia bývalého Ruského impéria. Presný počet exulantov nie je známy. Odhad jednotlivých bádateľov je medzi jedným až tromi miliónmi. Podľa etnického pôvodu bolo v tejto emigračnej vlne približne šesťdesiat percent ruskej národnosti. Zvyšné percento tvorili Ukrajinci, Bielorusi, Židia, Arméni, Gruzínci, Karaimovia, Kalmyci atď. Časť emigrácie vtedy zamierila do novovzniknutej Československej republiky, ktorá im poskytla vo svete jedinečnú, štátom riadenú rozsiahlu podporu. Okrem pomoci invalidom, sirotám a seniorom bolo hlavnou úlohou tzv. Pomocnej akcie zabezpečenie vzdelania emigrantov ako v československých, tak i v novovznikajúcich ruských a ukrajinských školách. Ďalšou úlohou bola podpora ich pedagogickej, kultúrnej a vedeckej práce. V ČSR pôsobili stovky profesorov, pracovníkov vysokých škôl a vedcov z najrozličnejších odborov, ktorí mali za sebou bohaté výsledky činnosti z predrevolučného Ruska. Práve vďaka nim sa ČSR stala významným intelektuálnym a vedeckým centrom emigrácie. V dvadsiatych rokoch Praha dokonca získala prezývku Ruský Oxford či Ruské Atény.

Etablovala sa, okrem iného, aj ako hlavné sídlo predstaviteľov eserov – predvojnovovej strany socialistov – revolucionárov.

Emigranti publikovali v českej a slovenskej periodickej tlači a zapájali sa do českého a slovenského vedeckého života. Mnohí a stali členmi rôznych českých a slovenských vedeckých spoločností. Hoci sa v roku 1936 ruská Pomocná akcia skončila, ministerstvo zahraničných vecí naďalej podporovalo predstaviteľov vedy a kultúry nielen v sociálnej oblasti, ale aj v ich ďalších tvorivých plánoch. Vedecká a kultúrna činnosť sa naďalej rozvíjala a integrovala do československého vedeckého a kultúrneho života. Emigranti dosiahli v mnohých vedných oblastiach vynikajúce výsledky.

Nie je to prvá výstava tohto druhu. Už v roku 1991 pripravili pracovníci Slovanskej knižnice panelovú výstavu v Klementíne pod názvom *Emigrace ze SSSR v meziválečném ČSR. Přínos vědě a kultuře*. Velkú pozornosť v letných mesiacoch roku 2017 vyvolala výstava *Zkušenosťi exilu o osudoch exulantov bývalého ruského impéria v meziválečném Československu v letohrádku Hvězda*. Pripravil ju Památník písemníctví v spolupráci s ďalšími pamäťovými inštitúciami.

Prebiehajúca výstava sa zamerala na niekoľko vybraných predstaviteľov techniky, prírodovedcov a lekárov. Poukazuje na ich podiel na rozvoji československej techniky, priemyslu, prírodných vied či lekárstva. Predstavuje vybrané osobnosti, ich životné osudy a najmä výsledky ich práce prostredníctvom dobových fotografií, dokumentov, publikácií a rôznych trojrozmerných exponátov.

Na výstave je reprodukcia moskovského Kremľa, pod ním rukou napísané slová Aloisa Jiráska:

„Moskva, obraz kdysi mocné, teď poníženo
„bělokamenné matičky“, připomeň Vám kruté

násilí, jež zhubilo tolik mužů vědy, připomeň Vám, že třeba rychle pomoci.“

Medzi inými je predstavený Sergej Michajlovič Djadkov (1899–1993), ktorý vyštudoval elektrotechniku na ČVUT. Stal sa prvý riaditeľom Ústavu rádiotechniky a elektroniky ČSAV. Návštevník má možnosť vidieť rádioprijímač Big Ben a Amerigo, ktorý skonštruoval. Prvý patril k najluxusnejším prístrojom svojej doby, vyrábaným a predávaným na území ČSR.

Vystavené sú plány a fotografie ruského kostola Zosnutia presvätej Bohorodičky z rokov 1923–1926 na ruskom cintoríne v Prahe v Olšanoch, ktorý bez nároku na honorár navrhol architekt Vladimír Alexandrovič Brandt (1874–1944). Ten je autorom ikonostasu sv. Cyrila a Metoda v Prahe. Brandt na objednávku juhoslovenskej vlády navrhol mauzóleum u Jindřichovic na Sokolovsku, kde bol v rokoch prvej svetovej vojny tábor ruských a srbských vojenských zajatcov a kde sú pochované pozostatky 189 Rusov a sedemtisíc Srbov, ktorí zomreli na následky vyčerpania, hladu, epidémie a zlej hygieny.

Nikolaj Ivanovič Pavlov (1901–1975) prišiel v roku 1923 do ČSR, vyštudoval na ČVUT, od roku 1935 pôsobil na Slovensku. Bol hlavným projektantom rekonštrukcie zubačky v roku 1963. V roku 1967 projektoval pokračovanie zo Štrby na Štrbské Pleso, kde slúži dodnes ako konečná stanica zubačkovej železnice.

Dmitrij Andrusov (1897–1976) patril k tým ruským odborníkom, ktorí na Slovensku kladli základy nových vedných disciplín. Pôsobil ako riaditeľ Geologického ústavu SVŠT. Spomínajú sa aj ďalšie mená: Nikolaj Andrejevič Kelim (1896–1970), ktorý bol dokonca krátko zatknutý SMERŠom v Želive, kde sa staral o tamojších kňazov. Na pamiatku Jana Palacha napísal báseň *Živá pochodeň*, ktorú je možné si na výstave vypočuť. Údajne ju mal vo svojom repertoári aj Karel Kryl.

V Knižnici Václava Havla bol 26. októbra predstavený zborník *Osobnosti emigrace z území Ruské ríše v meziválečném Československu*, ktorý vydalo v roku 2023 nakladateľstvo Academia. Zostavili ho Dana Hašková a Anastázia Koprivová s ďalšími spolupracovníkmi zo Slovanského ústavu AV ČR.

Zborník okrem úvodnej eseje obsahuje mená viac než tisíc osobností podielajúcich sa na rozvoji československej vedy, kultú-

ry a umenia, účastníkov politického alebo spolkového života, vynikajúcich v ďalších odboroch či odvetviach. V niektorých prípadoch sa objavujú aj ruskí životní partneri či partnerky významných československých osobností. Jednotlivé heslá obsahujú základné biografické údaje o osobnosti a rodinných príslušníkoch, adresy v ČSR, vzdelanie a pôsobenie v predrevolučnom Rusku i v ČSR, prípadne účasť emigrácie v občianskej vojne, členstvo v ruských, českých i medzinárodných organizáciách, ocenenia. Ak dotýčaný odišiel z ČSR do ďalšej krajiny, zborník sleduje i jeho ďalšie osudy a prináša výberovú literatúru.

Slovník je tiež doplnený anotovaným zoznamom potomkov, ktorí sa už narodili v Československu a dosiahli tu významné úspechy. Zároveň je doplnený bohatým ilustračným materiálom.

Obidve podujatia – výstava i predstavenie slovníka – sú svedectvom jednej z najušľachtilejších kapitol medzivojnového Československa. Tieto kroky dnes pokračujú ďalej. Bolo to vidieť aj na prijatí omnoho väčšieho počtu ukrajinských utečencov pred ruskou agresiou, z ktorých sa mnohí úspešne zaraďujú do tunajšieho života.

Organizácia takýchto výstav a práca na podobných kompendiách má veľký spoločenský význam, čo vysoko oceňujem.

Len by som chcel poznamenať, aby sa v dnešnej dobe s vaničkou nevylialo aj dieťa. Nesmieme zabudnúť, že celú ruskú revolučnú emigráciu spájali nútený odchod z vlasti a tiež dôvody opustenia Ruska. Aj ich politický postoj bol identický – výrazne protibolševický a antisovietsky, ale nikdy nie protiruský. Ako napísala slovenská historička Lubica Harbulová už v roku 2001 vo svojej knihe *Ruská emigrácia na Slovensku*, s podtitulom *Působenie pooktóbrovej emigrácie na Slovensku v rokoch 1919–1939*, ich postoj nebol protiruský. Naopak, hrdosť na staré Rusko a na svoju príslušnosť k ruskému národu, hrdosť na jeho históriu, tradície a kultúru ich spájali aj v týchto najťažších chvíľach emigrácie. Preto musíme aj my dnes robiť rozdiel medzi režimom prezidenta Putina a národom, v ktorom sú ľudia s inými názormi – každý nemôže odísť do novej emigrácie.

Vojtech Čelko

VÝSTAVY A EXPOZÍCIE V SNG V BRATISLAVE. PO REKONŠTRUKCII. TO NIKOMU NEVADÍ?

Najvýznamnejšia slovenská galérijná inštitúcia prešla dlhodobým zložitým obdobím. Pred 23 rokmi začal havarijný stav a SNG sa musela postupne uzatvoriť. K úplnej rekonštrukcii došlo v rokoch 2016 až 2022.

kávaní. Samozrejme i túžbu, aby sa inštitúcia čo najrýchlejšie zaradila svojím významom, výstavným programom a trvalou expozíciou medzi etablované galérie Európy. Dlhšie trvalo, než po rekonštrukcii boli hotové prvé inštalácie. Tým viac vzbudzovali veľké očakávanie.

Do galérie som sa dostala nedávno, viac ako rok po jej otvorení. Tak, ako som sa veľmi tešila, v rovnakej miere prišlo veľké sklamanie. Začnem tým najjednoduchším. Informačný systém v rozsiahlom objekte je nedostatočný. Ak si náhodou dole nevezmete orientačný leták, tak na dvoch poschodiach s dlhými chodbami zostanete dosť stratený. Ťažko vydedukujete, čo znamená smerovka, čierna tabuľka s rímskymi číslicami napríklad VI až VIII bez slov a so šípkou dolava. Žiadne textové smerovky k výstavám a expozícii. Ochetné informátorky návštevníka nasmerujú. Ovšem je zložitá správa sa trafiť po navedení, napríklad „chodte rovno, potom za výťahom doprava schodmi dole, potom rovno a dolava“. Asi takto znejú pokyny. Keď som sa opýtala, prečo na chodbách nie sú informačné a orientačné tabuľky, informátor-

Absencia umeleckého konceptu SNG narušeného aj následnou rozsiahlou rekonštrukciou celého objektu, vyvolala nielen vo mne veľa oča-

ka oznámila, že si to architekti nepriali. Vo významných galériách návštevník nikdy neblúdi. I bez mapky nájde to čo chce a pre orientáciu vidí, dokonca kde konkrétne stojí. Škoda, že galéria, keď už nevymyslí nič lepšie, nekopíruje fungujúce systémy.

Najviac som ostala zarazená prezentáciou výtvarného umenia. Odborní kurátori mali dlhý čas pripraviť v rozsiahlych, veľkolepých priestoroch niečo, čo sa zaradí do popredia kontextu prezentácie národných galérii. Galéria tiež desiatky rokov systematicky buduje svoju vlastnú zbierku. Má bohatý depozitár. A tak som bola najviac zvedavá na expozíciu /nie je jasné, či trvalá/, pod názvom Moderna. Slovenská, ale prekvapujúco zostavená výlučne len z diel súkromných zberateľov. Škoda, že sa nepridali významné artefakty, ktoré sú vo vlastníctve galérie a nepripravila sa komplexná, rozsiahlejšia expozícia. Absentujú v objeme a význame diela M. Galandy a ďalších významných predstaviteľov slovenskej moderny, ktorí sú zastúpení len symbolicky, neprehľadne nahustení v jednej miestnosti. Niektorí významní predstavitelia slovenskej moderny chýbajú.

Moderna je časovo a autorsky definovaný ucelený významný koncept z minulého storočia. Prekvapili ma vystavené nádherné obrazy, významného autora L. Mednyánszkeho, zaradené do Moderny. Predstavitel barbizonskej školy a impresionizmu. Ale dočítala som sa, že sú zaradené aj diela z obdobia prelomu storočia, od roku 1890. Ovšem, to popiera význam, prezentáciu a obsah konceptu Moderna.

Najhorším, čo postihne návštevníka, je veľmi zle realizovaná inštalácia. Nielen na veľkoformátové diela chýba základný odstup k vnímaniu diela. Napríklad na veľkoformátového Fullu, Benku sa nemáte možnosť pozrieť z dostatočného odstupu. Nevhodnou inštaláciou sa vytvorila nešťastná, úzka ulička, ktorá neumožní to základné, vnímanie krásy a jedinečnosti umeleckého diela. Často pípa bezpečnostné zariadenie, na ktoré už nikto nereaguje. Keď sa stretnú dvaja návštevníci pred obrazom, dostanú sa do bezprostrednej blízkosti diela a bezpečnostné zariadenie pípa. Eufemisticky „prežívate priamy dotyk s umením“.

Čo je horšie, na správne a potrebné vnímanie umeleckého diela inštalácia nereflektuje. Na krátkej stene je vyše 20 inštalovaných diel, niekde medzery medzi pomiešanými obrazmi

viacerych autorov, nedosahujú ani 20cm. Musíte skloniť hlavu dole alebo zakloniť hlavu a pozerat sa hore, viz zvislý pruh menších piatich diel M. Benku. Nehovoriac o zmetočnej a neprehľadnej kombinácii autorov. Mnohé famózne diela, ikonická Kytica od Mudrocha, Matka s dieťaťom od Galandu, sú v bezprostrednej blízkosti iných diel, čo oslabuje ich výtvarnú výnimočnosť, jedinečnosť, krásu a vnímanie. Monumentálne, našťastie stabilné sochy od Kompánka sú nainštalované pri úzkej priechovej chodbičke. Skoro každý o ne zavadí, zapípa alarm a návštevník si ani nevšimne, že prechádza okolo významného diela. To si Kompánek nezaslúži.

Inštalácie pochybenia, predovšetkým potrebný priestor k vnímaniu nielen veľkých monumentálnych artefaktov chýba i v expozícii Sakrálné umenie. Tam som sa i pousmiala nad inštaláciou asi 20 piet v jednom rade. Na soklíku, skoro ako na strelnici.

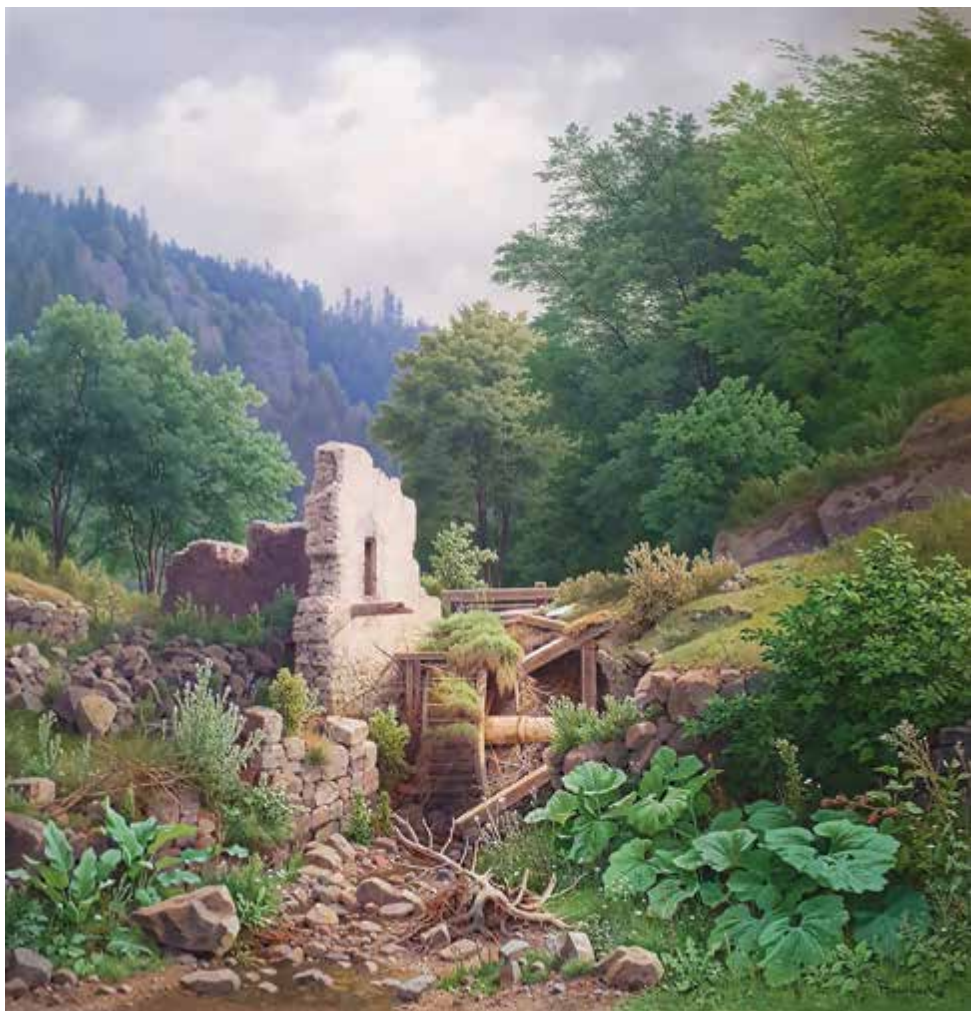
Verím, že v budúcnosti si SNG dá záležať na obsahu, zámeroch svojho výstavného programu, profesionalite a vyvaruje sa základným, viditeľným chybám nielen pri inštaláciách. Obrovské priestory ostali nevyužitú. Všetky inštalácie sú nastriekané len v jednej miestnosti. Vidieť dielo z prímieranej vzdialenosti, bez rušivých momentov bezprostredne susediacich diel, s bežnou a praktikovanou možnosťou sadnúť si pred dielo a vnímať jeho umelecké a estecké poslanstvo je zatiaľ pre SNG veľké tabu. Škoda.

Alžběta Vlčková

AKVAREL MEZI PRAHOU A VÍDNÍ

Názov výstavy, ktorá je v jesenných mesiacoch inštalovaná v priestoroch Veletržního paláce v Prahe inšpirovala skutočnosť, že Národná galéria v Prahe má vo svojich zbierkach veľké množstvo akvarelov 19. storočia. Mnohé z nich boli zriedkakedy vystavované, alebo reprodukované. Na výstave sú zastúpené diela jednak z prostredia Viedne, ktorá sa stala jedným z centier umenia akvarelu. Ten tvoril výraznú súčasť meštianskej a šľachtickej výtvarnej kultúry.

Havránek: Zřícenina mlýna v údolí Punkvy

Názov výstavy, ktorá je v jesenných mesiacoch inštalovaná v priestoroch Veletržního paláce v Prahe inšpirovala skutočnosť, že Národná galéria v Prahe

má vo svojich zbierkach veľké množstvo akvarelov 19. storočia. Mnohé z nich boli zriedkakedy vystavované, alebo reprodukované. Na výstave sú zastúpené diela

Havránek: Dívka s lodičkou

jednak z prostredia Viedne, ktorá sa stala jedným z centier umenia akvarelu. Ten tvoril výraznú súčasť meštianskej a šľachtickej výtvarnej kultúry.

Vedľa tvorby Rudolfa Alta – najvýznamnejšieho viedenského akvarelistu 19. storočia, návštevník má možnosť vidieť akvarely Franza Alta, Carl Roberta Crolla, Thomasa Endera či Josefa Kriehubera ako aj diela českých umelcov, ktorí v tomto obore taktiež dosiahli veľmi vysokej úrovne. Zastúpení sú Antonín Mánes, Vincenc Morstadt, Bedřich Havránek či Jan Novopacký. Vystavujú aj iní renomovaní českí umelci - Josef Navrátil, Václav Jansa, Václav Berger, Vojtěch Hellich, Vojtěch Hynais, Max Pirner, Karel Liebscher a dokonca akvarelom Bretagne František Kupka. Vystavené sú práce aj nemeckých akvarelistov z českých zemí ako napr. Josef Beckel zo Skalice u České Lípy, August Friedrich Piepenhagen a ďalší. Výstava je súčasne svedectvom o dôležitosti výtvarných väzieb medzi oboma metropolami bývalej habsburskej monarchie.

Výstava sa venuje hlavne oborom akvarelového maliarstva – vedute, krajine, interiérovým vyobrazeniam a drobnému portrétu. Zároveň sleduje akvarel ako intermedialnú techniku, ktorá prepájala rôzne dobové umelecké obory, najmä grafiku, maliarstvo architektonický dekor a fotografiu a to nielen v období biedermeieru, ktorému bola doteraz v súvislosti s akvarelom venovaná najväčšia pozornosť.

Výstava približuje aj význam akvarelu v súvislosti s tvorbou žien - umelkyň. Zastúpené sú Jenny Schermaulová, Louise Berková, Amálie Mánesová, Hermína Loukotová, Charlotta Piepenhagenová. Akvarel patril aj medzi výtvarné záujmy šľachtických diletantov. Medzi rôznymi zaujímavosťami o jednotlivých umelcoch sa dozvieme, že Vincenc Morstadt, aj keď bol právnik a sudca, stal sa najväčšou autoritou českej veduty 19. storočia. Vďačíme mu za vieryhodné zachytenie Prahy a ďalších českých miest, ktoré boli vytvorené ešte pred rozšírením fotografie. Dodnes predstavuje zásadný prameň pre poznanie historickej architektúry.

Vystavené sú aj drobné podobizny, ovplyvnené najvýznamnejším európskym miniaturistom svojej doby, Jean Baptistom Isabeyom, ktorý maľoval v čase viedenského kongresu v rokoch 1814-1815.

K výstave, ktorú pripravil Petr Šámal z FFUK a kurátorka Petra Kolářová, bol vydaný rovnomenný katalóg so štúdiami, obsahujúcimi postupy a princípy, platnými vo výtvarnom umení dodnes. K výstave bolo pripravených niekoľko prednášok a komentovaných prehliadok.

Riaditeľka Národnej galérie Alicja Krastová v úvodnom slove v katalógu píše, že umenie 19. storočia sa predstavuje ako stále živé a inšpirujúce nielen pre dnešných umelcov, ale tiež laickú verejnosť, ktorá si maľuje pre radosť, či obdivuje diela minulosti, ktoré v nás i dnes vzbudzujú pozitívne emócie z videnia a krásy.

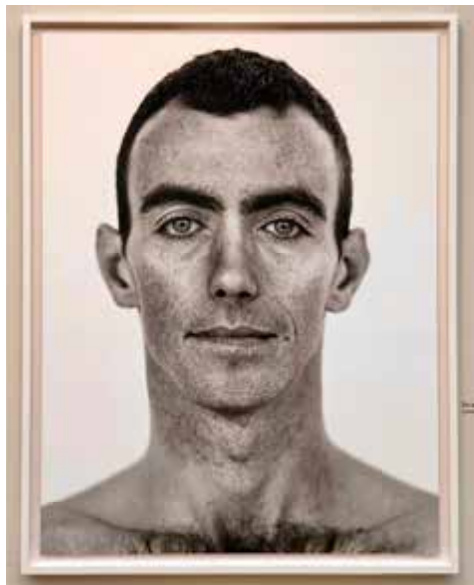
Vojtech Čelko

Ender: Alpské jezero

SVÁTEK FOTOGRAFIE V BRATISLAVĚ

Letos v listopadu se uskutečnil ve slovenském hlavním městě již 33. ročník rozsáhlé přehlídky fotografických děl mnoha domácích i světových autorů pod tradičním názvem „MESIAC FOTOGRAFIE“.

Je pod ním podepsaný ředitel Středoevropského domu fotografie Václav Macek. Už celá léta spolupracuje s volným týmem kurátorů, kteří jednotlivé výstavy navrhuji a připravují.

Dramaturgicky je celý výstavní program rozdělen zhruba do těchto bloků: domácí, tedy slovenští fotografové, dále tvorba ze střední a východní Evropy (včetně českých fotografů), soubor Orient představuje tvorbu z Íránu a Afghánistánu a nakonec atraktivní část Svět, čili ukázky prací velkých jmen světové fotografie. Součástí posledně jmenovaného bloku jsou i vystavené novinářské fotky pod názvem Global Peace Photo Award (v Domě umění), jež nám ukazují palčivé obrazy z míst zasažených přírodními katastrofami či válkou, ale věnují se i takovým tématům, jako je ochrana přírody, boj proti chudobě nebo lidská práva. Tyto reportážní fotografie nám mají připomenout provázanost současného světa a odpovědnost všech za další osud naší planety.

Výstavy probíhají na různých místech nejen v centru Bratislavy, je tedy nutno podrobně plánovat jednotlivé návštěvy výstavních sál,

protože každá má jinou otevírací dobu. Je to několikadenní „dobrodružství“ zejména pro „přespolní návštěvníky“ (jakým jsem byl i já). I tak se mi nepodařilo vidět všechny naplánované výstavy, protože např. jedno z center festivalu, galerie Slovenské výtvarné unie Umelka, kde byly hned tři zajímavé výstavy, měla před vchodem natažený provaz s lapidárním vzkazem „Dnes zavřeno“. Konala se tam blíže nespecifikovaná akce a celý dům byl pro ni několik dní vyhrazen, a tím pádem nepřístupný veřejnosti... Mohl jsem alespoň vidět sérii zajímavých fotografií (i s patřičným komentářem) s názvem Bratislavský disent v síti státní bezpečnosti, která byla umístěna venku na plotě vedle budovy Umelky.

Středobodem Měsíce fotografie je vždy Dům umění na Náměstí SNP, kam bývají umístěny atraktivní výstavy a zvučná jména světové fotografie. V tomto ročníku to byla bezesporu díla známého kanadského zpěváka a skladatele Bryana Adamse. K vidění byly ukázky z dvou jeho cyklů: Odhalení, což jsou velkoformátové portréty slavných osobností ze světa módy, umění, zábavy či sportu, a druhý pod názvem Zranění – dědictví války, který ukazuje snímky postižených britských vojáků a vojaček, sloužících v mezinárodních misích v Afghánistánu a Iráku. Zranění nebo možná příhodněji tělesná poškození jsou v mnoha případech devastující a divák je konfrontován s odvrácenou podobou válečných konfliktů, jež bývá většinou pro oči ostatních skryta. Jeho fotografie jsou precizní, výmluvně samy o sobě a nenáhodně

překvapením, že se zařadil mezi uznávané a žádané světové umělce. Druhou zajímavou výstavou na této adrese je soubor rakouského fotografa Stefana Oláha s názvem Zoologie. Jedná se o snímky z depozitářů Vídeňské univerzity, kam se běžný člověk vůbec nedostane. Oláh jako skvělý detailista zvětšuje nejen „uskladněné preparáty“, ale i písemnosti, nástěnné nákrepy a mapy, vždy v unikátním denním světle.

Druhým místem, kam se soustředilo několik výstavních projektů, je Středoevropský dům fotografie v Prepoštské ulici v samém centru starého města. Zdejší prostory jsou sice menší, v několika patrech, ale o nic méně zajímavé. Tady nejvíce zaujalo opakování proslulé výstavy členů tzv. slovenské nové vlny z roku 1986 v pražské výstavní síni Fotochema. Tehdejší kurátorka Anna Fárová ji nazvala Hra na čtvrtého a vytvořila dnes už kultovní soubor, který se vystavoval i v zahraničí a vůbec nezeslátnul. Jména tehdy začínajících fotografů: Michal Pacina, Rudo Prekop a Tono Stano. Novátorický přístup Fárové, kdy poskládala fotografie nesourodých detailů obnažených postav nad sebe do jednotlivých celků, vytvářel paradoxně zajímavější výpovědní hodnotu než klasické figurální portréty.

Na stejné adrese bylo možno zhlédnout ještě soubor fotoobrazů Karola Plicky, nestora slovenské fotografie, dále sbírku kolorovaných fotografií, kolekci snímků z největšího folklórního festivalu u nás „Strážnice“ od Blanky Lamrové a konečně výtvarně laděné fotopráce Gilberta Garcina.

Za pozornost jistě stála i výstava „Vevnitř“, která mapuje minulý, již 33. rok činnosti Institutu tvůrčí fotografie v Opavě (nyní již součást Slezské univerzity), mapující tvorbu současné nastupující generace mladých fotografů.

Další významnou zastávkou byla Galerie města Bratislavy v Pálffyho paláci. Kurátorka Miroslava Urbanová tam představila tvorbu velkých jmen česko-slovenské dokumentární fotografie Pavla Diase, Tibora Huszára a Kariny Golisové (včetně videoukázek). Pavel Dias (1938-2021) a Tibor Huszár (1951-2013) patří dnes mezi fotografické superstar. Oba se představují výraznými snímky známých událostí, přesvědčivými portréty jednotlivců i celých vyčleněných skupin lidí, často do okraje společnosti. Golisová (1997) oproti nim fotí své vrstevníky z umělecké komunity a vytváří na svých fotografiích až in-

terní pocit důvěrnosti a intimního charakteru. Hodnotná prezentace měla název „Archiv skrytých významů“.

Do svého neúplného výběru zařadím ještě návštěvu Českého domu v Prepoštské ulici (hned vedle Středoevropského domu fotografie), který hostil zajímavé práce Jiřího Turka s názvem „I tady žijí lidé“ z jeho desetidenního pobytu v Afghánistánu, země postižené válkou a utrpením, což se zrcadlí ve výrazu portretovaných lidí a celkové atmosféře. Nedaleko odsud, ve výstavní síni Univerzitní knihovny v Michalské ulici, byly k vidění optimističtější snímky Jiřího Turka a Jany Jabůrkové s názvem „CityLove“. Náladové, trochu roztřesené fotky z evropských měst, zachycující atmosféru daného města, zajímavá místa a okamžiky. Jde o projekt, na kterém oba umělci stále pracují.

Na závěr chci ještě zaznamenat mimořádnou práci českého fotografa Pavla Vavrouška. Jeho snímky ze slovenské vesnice Nová Sedlica, kam pravidelně jezdil deset let, jsou úchvatné a řadí se mezi nejlepší, které s podobnou tematikou vznikly. Venkovský život v pravoslavné komunitě v nejvýhodnějším cípu tehdejšího Československa, vánoční a velikonoční zvyky, zvířata a lidé, mladí i staří, prostě obyčejný život, jen trochu jiný, než tehdy v 70. letech vedli ostatní lidé z měst. Velký vizuální zážitek z galerie F7.

Jan Šimurda

MĚSTSKÉ MUZEUM FRANTIŠKOVY LÁZNĚ

Městské muzeum ve Františkových Lázních má svůj počátek v roce 1912, kdy se prostřednictvím sbírky mezi františkolázeňskými občany začaly shromažďovat historické předměty pro budoucí městské muzeum.

Budova Městského muzea Františkovy Lázně
Foto: Muzeum Františkovy Lázně

Po podpoře této iniciativy tehdejší starostou Františkových Lázní **Eugenem Loimannem** se v červnu roku 1913 přenesla celá záležitost do kompetence města. Muzeum byly společně s městskou knihovnou vyhrazeny první skromné prostory v domě „Aeskulap“ v Karlově ulici. (dnes Americká ul., dům č. 131/9). Po skončení první světové války se vedení muzea ujal významný regionální badatel **Alois John**, jenž nashromážděné předměty proměnil ve skutečnou muzejní expozici. Během druhé světové války muzeum fakticky zaniklo a větší část sbírek byla ztracena. Sbírková činnost byla obnovena teprve roku 1957 a expozice nově otevřena o čtyři roky později. V říjnu 2008 se muzeum přestěhovalo do někdejšího „Hasičského domu“ v Dlouhé ulici poblíž Labutího jezírka. Původně byla vila č. p. 194 vybudována jako lá-

František od J. Mayerla, Foto: Muzeum Františkovy Lázně

zeňský dům pro členy Německého zemského hasičského spolku v roce 1908. Dle architektonického pojetí stavby je velmi pravděpodobné, že architektem domu byl nejvýznamnější františkolázeňský architekt **Gustav Wiedermann**.

Současná muzejní expozice dokumentuje dějiny lázeňského města od doby odhalení Františkova pramene až po 20. století, místní architekturu a vývoj balneologických metod. Krom mnoha dalšího zde návštěvníci mohou zhlédnout historické pohledy lázní, dřevěný svod Františkova pramene z poloviny 18. století nebo původní sochu „Františka“ od Johanna Adolfa Mayerla z roku 1923. Mayerl se narodil v Chebu jako syn hrnčířského mistra a keramika. Vystudoval sochařství na Akademii výtvarných umění v Praze u J. V. Myslbeka.

Pod správu Městského muzea patří ministeriální **hrad Seeberg** (opevněné sídlo ministeriálů – nesvobodných služebníků, ze kterých se později stala nižší šlechta) a také **Národní přírodní rezervace Soos**.

Muzeum pořádá pravidelně výstavy, my jsme navštívili výstavu s názvem **Neprakta v muzeu**, která probíhala od května do října. Výstava měla dvě části. V první byly představeny ilustrace a kresby, ve druhé byl prezentován **Neprakta** (vl. jménem Jiří Winter) jako **antropolog**. Málo známá, a přitom neobvyčejně zásadná je Winterova činnost antropologická. Neboť antropologie společně s historií, orientalistikou

a přírodovědou byla dalším oborem, v němž měl tento vpravdě renesanční člověk neobyčejné znalosti, které aktivně užíval při své práci. Byl i vynikajícím sběratelem, jeho sbírky si často půjčovalo Národní muzeum i Náprstkovo muzeum k vystavení. Dlouholetá spolupráce s naším předním antropologem světového formátu, profesorem Emanueleml Vlčkem, vedla k sérii antropologických portrétů našich historických osobností (např. Přemyslovců), jejichž kosterní pozůstatky profesor Vlček zkoumal. Jedním z nejzajímavějších děl z této oblasti je portrét Zdislavy z Lemberka, který Jiří Winter vytvořil na přání papeže Jana Pavla II. V mládí Nepraktu ke sbírání lebek přivedl známý český vědec a spisovatel Vojtěch Frič, který mu základ pro sbírku věnoval. Na výstavě byly dva exponáty z této sbírky – dvě pravěké lebky z Jižní Ameriky, které byly uměle deformovány. Zvláštností byl arabský amulet vyřezaný ve tvaru obličje z lidské kosti. Jiné lebky zase nesou stopy po zhojených či nezhojených zraněních. Celkem bylo na výstavě 23 lebek. Jeden vzácný exponát pochází z Budče a spadá do období vlády knížete Václava. Pravděpodobně se jedná o lebku muže knížecí družiny, zřejmě patřila bojovníkovi, který svatého Václava chránil. Sbírkou lebek měl uskladněnou doma v popsaných krabicích. Na pracovním stole měl pak pár nejoblíbenějších. Jeho čtvrtá manželka Daniela Winterová, která s ním prožila posledních deset let jeho života, řekla: „Kdo má doma kolekci čítající několik stovek lidských lebek? Nevím o nikom. Když ji viděl pan doktor Vítězslav Kuželka, antropolog Národního muzea, byl konsternován. Prohlásil, že to neměl doma ani pan profesor Vlček.“ „Kamarádi Jiřímu přezdívali chodící slovník naučný a jeho život by mohl být námětem na hollywoodský trhák,“ dodala.

Neprakta – kreslíř

Tvorbu kreslených vtipů zahájil v roce 1948. Nejprve mu scenáristu dělal Bedřich Kopecký. S ním se Winter seznámil už za války. Jakmile zahájili společnou tvorbu, vymysleli si onen známý pseudonym **Neprakta**. Jeho vznik vysvětluje Jiří Winter ve svých vzpomínkách takto: „...v roce 1948 jsme při lahvi ovocného vermutu dohodli, že založíme podnik na výrobu kresleného humoru. Vymyslet jméno firmy nebylo těžké. Po Vítězném únoru začaly vznikat národní a družstevní podniky s názvy jako *Masna*,

Druča, *Obuna*, *Chemodroga*, *Vodotechna* a další *zkomoleniny končící písmenem „a“*. Noviny si nemohly vynachválit tuto vymoženost, soudily, že když si někdo chce koupit deset deka salámu a vidí kolem sebe nápisy „Prodej uzenin“, „Řezník a uzenář“, „Uzeniny“, „Maso, sádlo, uzeniny“, „Výroba uzenin“, je úplně zmaten a neví, kam vlézt. Kdežto krásný a jednotný název „Masna“ ho nenechá na pochybách, že je to ten obchod, který hledal. Jak praktické! A protože my jsme chtěli prodávat něco, co nikdo moc nechtěl, co byl v tom osmačtyřicátém roce nápad vskutku nepraktický, založili jsme firmu *Neprakta*. Dnes už nikdo neví, že to bylo miněno jako firma, a já na to jméno slyším.“ S Bedřichem Kopeckým spolupracoval Jiří Winter téměř dvacet let. Vytvořili na deset tisíc vtipů. Po Kopeckého smrti (1972) vstoupil do „firmy *Neprakta*“ spisovatel a humorista Miroslav Švandrlík. Vytvářeli společně velké množství vtipů, Winter ilustroval většinu Švandrlíkových knih (za všechny uvedme Černé barony). Touto knihou si vysloužil nepřízeň komunistického režimu a publikovat mohl nějakou dobu jen ve spolupráci s Winterem v humoristickém týdeníku *Dikobraz*. *Neprakta* si prosadil jako spolupracovníka Švandrlíka, řekl, že je na něj zvyklý a s ným jiným dělat nechce. Winter-*Neprakta* za svůj život nakreslil více než 35 tisíc kreslených vtipů a ilustroval stovky humoristických knih. Mimo to se zabýval divadelní i filmovou tvorbou (návrhy kostýmů, scén, kulis) – z této oblasti patří k jeho nejnámějším počínům například film *Šíleně smutná princezna* nebo divadelní hry *Těžká Barbora* a *Osel a stín*. Věnoval se i animovanému filmu, knižním ilustracím a návrhům hraček (např. populární houpací koníky a houpací kohouty, kteří se v nezměněné podobě vyrábějí více než půl století). Kromě toho vytvořil přibližně 10 tisíc obrázků pro televizi, film či reklamní průmysl. Jeho výtvarná tvorba v oboru karikatury má jednu zvláštnost, v této oblasti ojedinelou: přírodovědnou a historickou přesnost. Jeho zobrazení živočicha, rostliny a historických reálií přesně odpovídalo skutečnosti do nejmenších detailů. Jiří Winter se narodil v roce 1924 a zemřel před 12 lety v roce 2011. Výstava byla instalována velmi zdařile mezi trvalou muzejní expozicí. Další část prohlídky muzea popíšeme v pokračování tohoto článku.

Jaromír Hampl

LUXUS, WELLNESS, PORCELÁN – DEN V ČESKÝCH LÁZNÍCH

Výstava s tímto názvem, která se otevřela 1. dubna, vznikla ve spolupráci muzea Porzellanikon v Selbu s Uměleckoprůmyslovým muzeem v Praze a Západočeským muzeem v Plzni. Je příspěvkem k Bavorsko-českým týdňům přátelství Selb-Asch 2023, které se konaly v Selbu a okolí od května do srpna 2023. Výstava byla v pobočce Porzellanikon v Hohenbergu an der Eger otevřena do 15. října.

Více než sto ukázek porcelánu ze sbírek Uměleckoprůmyslového muzea v Praze se stalo součástí výstavy, na níž byl v Německu poprvé představen český porcelán 19. století. „Až dosud měl český porcelán v Německu pověst levného, obyčejného a masově vyráběného zboží. Tato výstava ukazuje jedinečnou kvalitu porcelánu od českých výrobců od roku 1792, tedy od počátku regionální výroby porcelánu. Vystavené exponáty svědčí o mimořádně vysoké umělecké a řemeslné zručnosti českých výrobců, pokud jde o technické, formální a zejména malířské ztvárnění porcelánu. Kvalita porcelánu si v ničem nezadala s výrobky velkých manufaktur. A touto kvalitou výrobci oslovovali i politickou a společenskou elitu Evropy, která porcelán z Čech oceňovala a nakupovala,“ uvádí německý kurátor Thomas Miltuschus a Jan Mergl za UPM. Český porcelán byl v 19. století známý svými jemnými malbami a neobvyklými tvary, a proto byl ve vyšší společnosti velmi vyhledávaným zbožím. Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze na výstavu zapůjčilo například Thunovskou jídelní soupravu z roku 1856, velký džbán na víno v novorenesančním stylu, který si pořídil německý císař Vilém I. při své návštěvě Světové výstavy ve Vídni v roce 1873, šálky, vázy, figurky, hlavičky dýmek a další porcelánové předměty z porcelánek v Klášterci, Březové, Slavkově a dalších.

Foto: Porzellanikon, Jaromír Hampel

Z rozmanitosti prezentovaného užitkového a dekorativního porcelánu je třeba zmínit dvě dekorativní vázy, které vyrobila porcelánka Lippert & Haas v Horním Slavkově (Schlaggenwaldu). Vynikají sochařským designem, jemnými květinami, které zdobí tělo vázy, a vynikající žánrovou malbou na přední straně.

Výstava byla přístupná široké veřejnosti se zájmem o kulturní historii, prezentace českého porcelánu totiž vsadila na zábavné vyprávění, kdy mohli návštěvníci zažít průběh lázeňského dne v 19. století. Provázel je kočí dostavníku Wenzel Wolfert, který byl známý svými zábavnými jízdami a vozil mnoho slavných osobností. Hosté se během jízdy výstavou mohli setkat s císařem Františkem Josefem I. a jeho manžel-

kou, císařovnou Sisi, a také s Johannem Wolfgangem Goethem v legendárních českých lázních Karlových Varech, Františkových Lázních a Mariánských Lázních. Tato místa byla vybrána záměrně, protože se sem sjížděli lidé z celé Evropy, aby se zde léčili, ale také aby si užili společenský a mezinárodní ráz lázeňských středisek. V jejich blízkosti se nacházely porcelánky, protože svým kvalitním porcelánem chtěly oslovit bohatou klientelu, která lázně navštěvovala.

Prohlídka výstavy

Výstava byla koncipována jako jeden den v českých lázních. Začínala proto ranní toaletou – mytím, česáním a oblékáním, hosté vstávali velmi brzo, mezi 5-6 hodinou. Proč se říká toaleta? Vybavení na mytí si lidé vozili s sebou zabalené v ručníku. Francouzsky se ručník řekl toile, z toho vznikla toaleta. Po toaletě následovala pitná kúra, jsou zde tři minerální prameny. Koflíky mají velké hrdlo, protože se minerálka nalávala naběračkou. Z kohoutku jste si mohli natočit mlýnský pramen z Karlových Varů, z Františkových Lázní pramen František a do třetice pramen z Mariánských Lázní. Růžový koflík s nápisem Vivat Böhmen, nejstarší kus z klášterecké porcelánky, je z roku 1794, originál je v Klášterci, zde je kopie. Dříve se pilo z kulatých kalíšků. Začátkem 20. století se objevil oválný tvar s krčkem. Bylo to kvůli tomu, že v Karlových Varech byly železnaté prameny a hosté by měly zuby žlutě zbarvené. Každý host měl svůj kalíšek uschovaný v recepci hotelu. Na výstavě byly lázeňské pohárky, které jste si mohli namalovat a odnést domů, či ponechat jako součást výstavy. Jedním z vrcholů výstavy byl snídaníový servis, který roku 1851 objednal císař Ferdinand v porcelánce Thun v Klášterci. Po smrti císaře Ferdinanda ji zdědil císař František Josef I. a daroval ho své manželce Sisi, která jej používala ve Vídni. Císař Ferdinand tento servis proslavil, jako Ferdinandovu formu ho kopirovaly i ostatní porcelánky. Po snídani následovaly procedury, koupání v minerální vodě. Sisi měla podmínku, že voda nesmí být teplejší než 26 °C, vozila si s sebou teploměr, který byl vystaven. V dalších vitrínách jsme obdivovali velké vázy, které dělala již neexistující porcelánka v Březové u Karlových Varů (Pirkenhammer). Dnes se vše dělá strojově, tenkrát to byla ruční výroba. Váza se vypalovala až 15x,

nelze najednou, každá barva chce jinou teplotu. Zlato (16 karátové) se vypaluje při 600° C, je hodně citlivé na otěr. Kobaltový podklad se vypaluje při 1400°C, každá barva dekoru má jinou vypalovací teplotu (1200-1300° C). S rozvojem fotografie jsou porcelánky schopné natisknout foto na porcelán. Po obědě chodili hosté na procházky. Na kolonádě byly krámečky. Sisi měla strážce, ovšem jen dva jí stačili, ti pak dostali vyznamenání od císaře. Dámy se několikrát denně převlékaly. Na výstavě bylo fotostudio, kde si děti mohly zapůjčit oblečení pro foto na památku. Následuje porcelán k večernímu stolování. Po večeri se chodilo do klubu, divadel. Jednou z domén českých porcelánek byly dýmky s porcelánovou hlavičkou. Páni kouřili, dámy pily likéry. Zajímavostí je, že porcelánky v Klášterci a Nové Roli byly postaveny dle tožného projektu, jsou proto stejné. Před svatbou je v Německu podobně jako u nás zvyklostí rozbíjení talířů pro štěstí. Na rozdíl od Čech se však nerozbíjí jen jeden talíř, ale celý servis. V předvečer obřadu se koná neformální oslava, tzv. „Polterabend“. Během večera se rozbije porcelánové nádobí a pár musí společně ze země posbírat střepy. Po skončení výstavy v říjnu v Hohenbergu se v roce 2024 výstava přesune do muzeí v Praze a v Plzni.

Historie porcelánky Hohenberg

Založením první porcelánové továrny v severovýchodním Bavorsku v Hohenbergu an der Eger položil Carolus Magnus Hutschenreuther základní kámen pro rychlý rozvoj regionu pro centrum německého porcelánového průmyslu po roce 1814. V roce 1982 bylo v Hohenbergu an der Eger založeno muzeum Porzellanikon a získalo místo v domě s tradicí: v bývalé vile ředitele rodinné společnosti C. M. Hutschenreuther. Roku 1995 byl historický dům rozšířen o moderní přístavbu ze skla a oceli na 2000 m². Dnes muzeum představuje kolem 10 000 exponátů a sklad ukrývá dalších více než 200 000 kusů.

Stálá výstava Porzellanikonu v Hohenbergu nabízí svým návštěvníkům, ať už mladým nebo starým, sběratelům či zájemcům o design **Cestu časem napříč historií porcelánu od 18. stol. do politického zvratu v roce 1989**. Už jste někdy chtěli vidět nádobí, ze kterého se jedlo za času Augusta II. Silného? Poznáte sváteční servis vaší babičky? Vzpomenete si ještě, jak jste dlouho šetřili na jednu vázu, která se pak

o Vánocích rozbila? V Porzellanikonu – Staatliches Museum für Porzellan in Hohenbergu – uvidíte mnoho nového, vzpomenete si ale také na mnoho detailů z vaší vlastní domácnosti a ze stravovacích zvyklostí. V Porzellanikonu můžete vidět, co bylo vyrobeno v německy mluvících zemích od doby, kdy Johann Friedrich Böttger a Ehrenfried Walther von Tschirnhaus 1708 poprvé v Evropě vyrobili porcelán.

Atraktivní inscenace, velké obrazy s použitím dnešních předloh i audiovizuální média a interaktivní mediální stanice názorně přiblíží porcelán a tehdy dominující chápání/vnímání času a života.

Vrcholem trvalé výstavy jsou porcelány z 18. století, jejichž hodnota a význam jsou ukázány na reprezentační kultuře a kultuře stolování. Obsáhlá sbírka šálků s portréty počínajícího 19. a 20. století zobrazuje významné osobnosti dějin. Předměty vyprávějí na veletrzích a výstavách napínavé příběhy. Jedna vitrina ukazuje umělecky zpracované lední medvědy z období secese z různých manufaktur Evropy. Tyto reprodukují zvířata v naprosté přirozenosti, jako by se pohybovala ve volné přírodě. Zastoupen je i míšeňský porcelán svým nejslavnějším modelérem a sochařem Kändlerem. Značka zkrížená meče je od roku 1731 značkou oficiální. Zajímavostí je, že pokud jsou meče překříženy mělkou drážkou, jedná se o druhou kvalitu, v případě dvou drážek jde o třetí kvalitu. Poznáte to, pokud přejedete meče prstem. Prostřednictvím mediálních stanic získá návštěvník informace o historii, paletě produktů

a o značkách více než 200 německých výrobců porcelánu okolo roku 1922. Výstavní plocha „zlatých dvacátých let“ zdůrazňuje pomocí propagačních plakátů a výkladní úpravy důležitost reklamy a pozitivní atmosféry doby. Prostřená tabule a skvostný porcelán přenesou návštěvníka do tohoto období. Propagační film, napodobená dobově stylizovaná výloha i tvarovaný a pestře vytvořený porcelán vás vrátí do doby německého hospodářského zázraku padesátých a šedesátých let. V jedné inscenaci ze sedmdesátých let je ukázána jednak květinová úprava z porcelánu, jednak restaurační nádobí z Paláce republiky, Státního i Kulturního paláce bývalé NDR.

Výjimečnost nabízí „Kabinet ojedinelostí“. Sem patří „Barttassen“ (hrničky s knírkem) a „Mondglobus“ (globus měsíce), dále porcelán pro smetánku. Pro pány s knírem byly hrničky speciálně tvarovány, aby si nenamočili knír. Nahlédneme do ateliéru *Bjorna Wiinblada* (1918–2006). Slavný dánský designér, malíř, grafik a všestranný umělec, zabývající se uměleckým zpracováním keramiky a stříbra, pracoval v 60. letech pro firmu Rosenthal. Sběratelka Eva Heine, podnikatelka z Karlsruhe, shromáždila za 25 let sbírku více jak 130 šálků. Šálky ukazují proměnu dekorativních stylů a forem od 18. století a rovněž historii technologií porcelánu. Zajímavostí je servis, na kterém je zobrazen obraz dívka s čokoládou od švýcarského umělce Liotarda z roku 1744. Originál pastelového obrazu je v Gemäldegalerie Alte Meister, Drážďany.

Jaromír Hampl

Foto: Porzellanikon, Jaromír Hampl

V DŽUNGLI MĚST V DIVADLE V DLOUHÉ

V Dlouhé sáhli po hře z raného období Bertolta Brechta. Brecht hru *V džungli měst* napsal v letech 1920–1924. Hraje se v překladu Ludvíka Kundery a Rudolfa Vápeníka. Drama o hledání svobody je postaveno na banální zápletce celoživotního boje dvou mužů.

Foto: Divadlo v Dlouhé

V Chicagu roku 1912 se setkávají dva muži, zaměstnanec půjčovny knih Garga a obchodník se dřevem asijského původu Shlink. Neznají se, nikdy předtím se neviděli. Přesto mezi nimi bez zjevného důvodu začíná boj. Boj, který nešetří nikoho, ani jejich nejbližší. Boj připomíná boxerský zápas, ringem jsou temná zákoutí města. Inspirací pro hru byl boxerský zápas. Brechta fascinovala absurdita, že dva lidé, kteří proti sobě nic nemají, se zbijí. Vidíme obraz společnosti, v níž jsou všechny vztahy podřízeny individuálním zájmům a tržním mechanismům. Mezigeráční konflikt, nesnášenlivost ve společnosti, sociální rozdíly a podobná témata nám nejsou cizí ani dnes, po 100 letech od vzniku hry. „*Je rok 1912. Jste ve městě Chicagu. Sledujete nevysvětlitelné zápolení dvou mužů a jste svědky zániku rodiny, která přišla ze savan do houštin velkého města. Nalámejte si hlavu nad motivy tohoto boje, ale účastněte se snažení těchto lidí, posuďte nestranně způsob boje obou protivníků a zaměřte se na finiš,*“ vysvětluje Brecht v „návodu“ ke čtení hry. „*Přestože je to zvláštní text, rozkryli jsme v něm spoustu věcí, jako je válečné napětí a všeobecný neklid, který je překrývá krásně formální stránkou našich vzáží,*“ řekl představitel Shlinka Jan Sklenář. „*Tato hra je krajní interpretací osamocení a odcizení moderního člověka, který se v dynamickém světě techniky, obchodu, podnikání a hýření není schopen navázat jakýkoliv lidský kontakt, nejen přátelský, ale i nepřátelský: i nepřátelství se stává nedostupným cílem,*“ řekl o hře režisér Jan Grossman. Režisér David Šiktanc hru poprvé nastudoval před třinácti lety jako svou absolventskou inscenaci v divadle Disk. Hraje se bez přestávky 1 hodinu a 40 minut.

Herci

Představitelé hlavních rolí George Gargy i Shlinka, **Samuel Toman a Jan Sklenář** v představení ex-

celují. Všichni herci s chutí a předvádějí dobré výkony, jak je v Dlouhé pravidlem. Roli Johna Garga ztvárnil Tomáš Turek, Jan Staněk kazatele Armády spásy Skinnyho, Martin Matejka Collie Couche, zvaného Pavián. J.Finnaye, zvaného Červ představuje Miroslav Zavičar, Pat Mankyho ztvárnil Dan Kranich. V ženských rolích nejvíce upoutají Klára Oltová jako Mae Gargová a Štěpánka Fingerhutová v roli Marie Gargové. Klára Suchá představuje Jane Larryovou. Režisér do inscenace vkomponoval ještě postavu Muzikanta, hraje ho Zaya Ganbold, který se kromě skládání hudby věnuje hře na kytaru a basketu. Dva roky studoval na DAMU. Má mongolské kořeny, ale narodil se v Česku. Muzikant na začátku uvede diváky do hry, představí čínskou menšinu a její pozici v Americe. Kromě toho se stará o hudební doprovod. „*Když jsem na jevišti a slyším ty xenofobní a rasistické projevy, které v inscenaci zazní, vnímám je jako jakýsi ventil nedostatků, předsudků, strachu z neznáma, který se projevuje tak, že útočíme na něco, co mě může potenciálně ohrozit (myslím tím předsudky stylu „berou nám práci“ apod.)*“ říká B. Ganbold.

Tvůrci inscenace

Režisér David Šiktanc je v současné době uměleckým šéfem činoherního studia v Ústí nad Labem. Tato inscenace je jeho první spoluprací s Divadlem v Dlouhé. V rámci 25. ročníku Dítě v Dlouhé byla uvedena jeho inscenace Svatojánský oheň, kterou připravil dle pohádky svého dědečka, básníka Karla Šiktance.

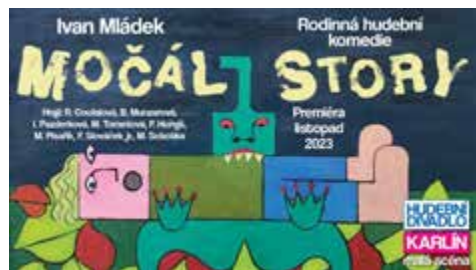
Celkový dojem z inscenace umocňuje scénografie a kostýmy Jany Hausnechtové. Hra má 11 obrazů a každý se odehrává v jiném prostředí. Na scéně se však vše odehrává v lobby čínského hotelu. Výborně podbarvuje inscenaci hudba skladatele scénické hudby Ondřeje Švandrlíka. Švandrlík je i frontmanem hudební skupiny Nauzea. Dramaturgie Kateřina Studená, dramaturgická spolupráce Štěpán Otčenášek, pohybová spolupráce Barbora Nechanická, světelný design Jiří Šmírk.

Hra byla za 100 let inscenována v ČR jen třikrát. To napovídá náročnost hry, která klade řadu provokativních otázek. Divadlo v Dlouhé se uvedení hry zhostilo se ctí.

Jaromír Hampl

SVĚTOVÁ PREMIÉRA MOČÁL STORY IVANA MLÁDKA

Hudební divadlo Karlín v listopadu 2023 oficiálně otevřelo Malou scénu premiérou rodinné hudební komedie s verši a písněmi Ivana Mládka Močál Story. Hru napsal Ivan Mládek před dvaceti lety, ale dosud nebyla uvedena na jeviště.

Myšlenka na vybudování Malé scény Hudebního divadla Karlín se objevila už před několika lety, ale realizaci zbrzdila covidová pandemie. Její důsledky jsou pro karlínské divadlo naštěstí už minulostí. „Vracíme se do roku 2020, tedy před pandemií. Naše myšlenka tenkrát byla, že velká scéna svým úspěchem potáhne scénu malou, nejen umělecky, ale hlavně finančně. To díky pandemickému chaosu dlouho nešlo a já mám obrovskou radost, že i díky úspěšné loňské sezóně si své přání můžeme konečně splnit,“ neskrývá radost ředitel Hudebního divadla v Karlíně (HDK) Egon Kulhánek. Multifunkční prostor Malé scény byl původně velkou zkušebnou.

Čím otevřít Malou scénu, bylo těžkým oříškem. Nakonec se povedlo získat souhlas Ivana Mládka k zinscenování jeho hry. Močál Story je hudební komedie protkaná písničkami Ivana Mládka, které dobře znáte. Celou hru napsal Ivan Mládek s osobitým vtípem ve verších a zazní v ní písničky notoricky známé, jako je např. Jožin z bažin, Pochod Praha Přice, Medvědi nevědí, Zobali vrabci zobali či Prachovské skály, ale i ty méně známé jako třeba Vylučování. Příběh je zcela jednoduchý – o ztracené spolužačce. Její zmizení řeší dva popletení policisté a na cestě za jejím nalezením společně potkají mnoho postav z Mládkových písniček – Jožina z bažin, Lindu, Jendů Bendu, upíry. Představení bude doprovázet živá kapela s kapelníkem Felixem Slovákem jr. a pobaví se u něj celá rodina.

Prvotní myšlenkou vzniku Malé scény bylo vybudování scény, která se bude soustředit hlavně na děti a mládež na důrazem na hudbu. „Takových v Praze moc není. Nechtěli jsme, aby děti jen pasiv-

ně pozorovaly představení, ale aby se také aktivně zapojily,“ přidává se vedoucí Malé scény Lenka Pixová. Součástí programu jsou tak naučné pořady i kurzy muzikálového herectví pro děti. Oficiálně se Malá scéna HDK otevře v listopadu rodinným muzikálem Ivana Mládka Močál Story, ale už předtím fungovala ve zkušebním provozu. „Když rozjždíte něco nového, potřebujete si to řádně otestovat. Musíte mít zkrátka jistotu, že vše funguje tak, jak má. Naším testovacím představením je pořad Jeden den u Dvořáků, ve kterém bereme děti na návštěvu do rodiny skladatele Antonína Dvořáka. Seznámí se tak s jedním z našich nejvýznamnějších hudebních skladatelů. Máme za sebou už přes tři desítky představení a s potěšením můžu říct, že školy si představení náramně pochvalují,“ spokojeně říká Lenka Pixová.

Ve zmiňovaném představení nevystupují jen dospělí herci, ale také děti. I to je jedním z cílů Malé scény – hledání nových talentů prostřednictvím Muzikálových kurzů. Ty nejsou jediným způsobem, kterým Malá scéna HDK vyhledává talenty. Pořádá totiž i soutěž dětských souborů základních, středních i uměleckých škol – Cenu Eduard. Pojmenovaná je po zakladateli karlínského divadla Eduardovi Tichém. Aktuálně začal druhý ročník soutěže, do níž se lze přihlásit na webových stránkách HDK do konce ledna příštího roku.

HDK bylo tradičně divadlem starší a střední generace. Již před časem se začali orientovat i na mladší ročníky. Práci s mladším publikem se budou systematicky věnovat, a to nejenom na Malé scéně, která je k tomu předurčená, ale rovněž na hlavním jevišti. Ředitel Kulhánek na závěr dodal: „S oficiálním představením naší Malé scény představujeme i nové, modernější logo nejen nového divadelního prostoru, ale celého Hudebního divadla Karlín. Do budoucna si s ním chceme trochu víc hrát, například s jeho možnou barevností. Změnou loga chceme divákům sdělit, že otevíráme novou etapu divadla.“

Realizační tým Močál Story: Scénář a hudba: Ivan Mládek; **Dramaturgie:** Jan Pixa; **Režie:** Vilém Dubníčka... Světová premiéra: 20. 11. 2023 / 19:30 h Jaromír Hampel

ZRADA, ČINOHERNÍ KLUB

V legendárním pražském Činoherním klubu i po devíti letech stále plní hlediště další inscenace autora Harolda Pintera (1930–2008) pojmenovaná Zrada. Britský básník, prozaik, dramatik, autor šestadvaceti her a filmového scénáře Kafkova Procesu i politický aktivista je nositelem Nobelovy ceny za literaturu. Hru Zrada v překladu Františka Fröhlicha upravil a režiruje Ondřej Sokol. Ze záměrné jednoduchosti scénáře vychází i nosná minimalistická scéna Adama Pitra. Horizont stavěný z velkoplošných desek je jen vytínán průchody. Úsporný mobiliář zastupuje velká postel, nouzově řešený stůl a skříňka. Dominantním symbolem se proto stávají velké hodiny, které se však posouvají ve zpětné časové ose tak, jako jsou zpětně řázené výstupy tří personáží. V úloze Roberta můžeme vidět Ondřeje Sokola, jeho manželku Emmu ztvárňuje Kateřina Lojdová a Jerryho, věrného přítele jejího manžela, Martin Finger. V osobitém kritickém pohledu představují často banálně zmiňovaný manželský trojúhelník. Nečekaný milenecký vztah se absurdně zrodil na svatbě Roberta a Emmy, kdy se do nevěsty zamiloval ženichův přítel a svědek Jerry. Na jevišti se odvíjejí jejich paralelní životy. V utajeném bytě Emmy a Jerryho oba s usilovnou iluzí hledají podstatu skutečného domova. Prostorem vládnou přetvářka milence i partnerů, kteří pod maskou nevědomosti vědí vše. Milenecké

SMS Emmy a Jerryho otvírá na horizontu běžící autentická projekce. Zpočátku milenecky vášnivě přecházejí do emotivně naléhavých a později vyhaslých. Sex vyprchává do běžné potřeby a vše vede k neodvratnému konci. O tom diváky přesvědčí již první výstup představení, kdy Emma za svého rozvodu hledá oporu u bývalého milence Jerryho. Příběh před diváky pokračuje stále zpět až k počátku svatby. Fenomén zrady, lži a cynické přetvářky stále prostupuje všechny dějové peripetie. I přes složitost rolí umělci dokáží přesvědčit o nicotnosti zrady. Ondřej Sokol, známý ve všech hereckých polohách, vyniká i v této smutně komediální postavě Roberta, v níž se dokonale přetváří do líceměrného předstírání. Kateřina Lojdová v úloze Emmy se před očima obecenstva v jednotlivých epizodách věrně mění celkovým zjevem i hereckým podáním ze zničené ženy až do mladé nevěsty. Rovnocenným partnerem je v souladu s oběma herci výrazný Martin Finger, který čitelně chladně vystihuje zamlčování zrady přítele. O představení invenčně přeneseném do současnosti redaktor i- dnes.cz Jiří Koula míní: „Ondřejovi Sokolovi se povedl malý zázrak“. Harold Pinter spolu s Ondřejem Sokolem pravdivým uměleckým gestem varují, že zrada, faleš, přetvářka a lež ničí nejen vztahy přátel, ale jsou i nebezpečím pro každou lidskou společnost.

Bedřiška Terezie Brůhová

HUDBA PROMLOUVÁ Z HLOUBI ČLOVĚKA

Rozhovor s Goranem Bregovićem.

Klíč města Prahy

Hasan Zahirović, Goran Bregović

Pane Bregovići, vybavíte si, kolikrát jste navštívil Prahu?

Prahu jsem navštívil opakovaně. Ostatně se v ní natáčel film *Underground*. Pokud se nepletu, tehdy jsem tu strávil nepřetržitě bezmála půl roku.

To už jste tu prakticky bydlel.

Ano. Byl jsem tu mnohokrát. Vzpomínám si, že jsem sem jezdil i v době komunismu. Kdysi jsem hrál v jednom dětském souboru, který tady hostoval. To už je moc let.

A kolikrát byla důvodem Vašeho pobytu spolupráce s kulturním ambasadorem Vesou Đoremem?

Víte, nikdy jsem k tomu nepřistupoval jako ke spolupráci. Byli jsme kamarádi. Mám za to, že i on k tomu přistupoval jako kamarád. Pro něj to nebyla jen další obchodní příležitost.

Kdy jste se seznámili?

Víte, když se narodíte v Sarajevu, máte takový pocit, že se se všemi znáte, ani nevíte odkdy. Konkrétně nevím. Zdá se mi, že jsme se znali od nepaměti. V jisté době hrál důležitou roli v kulturním životě města, jelikož spravoval Dům spisovatelů, kde se scházeli umělci a intelektuálové. On jako by žil paralelní životy, podnikal v pohostinství, ale nikdy jen to. Je to stejné, jako byste o spisovateli Crnjanském pověděli, že byl jenom obuvník v Londýně. Samozřejmě že byl obuvník, do toho ale napsal všechna ta velkolepá díla. Podobně to měl Veso. Vždycky se věnoval podnikání, ale všem nám bylo jasné, že mu slouží jenom k tomu, aby mohl dělat, co ho baví.

Během války se vaše cesty rozešly. Stalo se to mnohým z nás. Veso odešel do Prahy, vy jste skončil v Paříži. Kdy jste se znovu dali dohromady?

Během natáčení *Undergroundu*. Také se na něm podílel. Myslím, že zajišťoval občerstvení. Takhle tady začínal, opět v pohostinství.

Život a spolupráce. A na jaký váš společný koncert, tedy spolupráci s Vesem, rád vzpomínáte?

Hned na několik. Jeden moc povedený se odehrál na řece. To bylo opravdu krásné. Opravdu hezký koncert byl také s filharmonií.

Hrál jste ještě někde na řece kromě Vltavy?

Ano. Myslím, že to bylo v Německu. Oni mají rádi, když je podium na řece a diváci na břehu.

Nebál jste se toho otevřeného prostoru?

Ne. Když se nebáli oni, že jim všechno poníím.

Měl jsem na mysli...

Ne, bylo to pěkné. Veso to uměl zaranžovat. V jeden okamžik začaly po Vltavě plavat vodní lampiony. Bylo to opravdu nádherné. Věřím, že Praze se tenhle koncert vryl do paměti. Nebyl to jen tak obyčejný koncert. A pak jsem hrál tady na náměstí. Tehdy jsem primátor daroval klíč od města a čestné občanství Prahy.

Jaký byl Veso jako člověk mimo pracovní shon?

Přišel jsem do věku, kdy je tu a tam třeba z telefonního seznamu vymazat nějaké jméno. To je bohužel i případ Vesa. A přece jsem měl pocit, že to není tak docela spravedlivé. Proč zrovna on?

Odešel nečekaně.

Ano. Tak se mi to jevilo. Nevypadal jako někdo, kdo se chystá umřít. Nebyl k tomu důvod. Měl v sobě tolik života.

Nejednou jste se vyjádřil, že život je krátký, nicméně vy a Veso jste toho stihli hodně. Veso byl velmi aktivní. Vy máte za sebou mnoho projektů, jak hudebních, tak i jiných.

Já stále opakuju, že život je příliš krátký na to, aby se člověk chopil všech příležitostí, které se mu nabízejí. Pokud má štěstí, v určitém věku by měl být vděčný i za to, že se mu naskytne byt jediná příležitost.

A tu je třeba využít.

Ano, určitě.

A jdete těm příležitostem vstříc? Je tu místo pro kapelu a noční život?

Teď jsem dokončil novou desku, která se jmenuje *Belly Button of the World*, Pupek světa. To je houslový koncert pro troje housle. Tenhle koncert jsem nahrál s Českou filharmonií. Deska už vyšla. Příští rok nejspíš vydám něco docela jiného, zábavného k tanci a poslechu.

Jací jsou Češi, pokud jde o spolupráci a hudbu?

Nemám zase tolik zkušeností. Hrál jsem s jejich filharmonií, to jsou přece jen špičkoví umělci, vyhraní a ukáznění. Bylo mi opravdovou ctí s nimi hrát.

Noty čtou soustředěně, nebo roztěkaně?

Soustředěně. Češi čtou noty soustředěně.

Německá škola. Když jsme se dotkli hledání příležitosti. Chodíte ještě pro inspiraci do nočních podniků?

Podniků, kde se hraje dobrá hudba, ubývá. S tím nejde nic dělat.

Mizí.

Svět se mění. Naneštěstí staré dobré podniky mizí. K lítosti méj generace. Vzpomínám si, že dřív jsem chodil do *Brodarce*, kde se hrála největší romská hudba. To bylo něco. Během jedné noci se odehrálo víc dobré hudby než...

A hraje se ještě vůbec někde romská hudba?

Jistě. I Romové se dostali k výpočetní technice a naučili se ji dobře ovládat.

V Česku se otevírá víc a víc romských muzeí, pořádají se výstavy o Romech.

Byla tady jedna hudební skupina, myslím, že se jmenovala Gipsy.cz, ta byla skvělá. Nevím, co je s ní teď. Trochu se vytratila, ale v jedné době se jí moc dařilo.

Nemáte v plánu nějakou spolupráci třeba s nimi?

Nevím. Ještě nejsem rozhodnutý, jak pojednám další desku. Ta má být veselá. Uvidím, jestli ji natočím sám, anebo s někým dalším.

Do Prahy jste nyní přijel na pozvání Lazara Đorema, Vesova syna, s nímž teď spolupracujete.

Vyrostl z něho šikovný mladý muž.

Na co se můžeme těšit na dnešním koncertu?

Budeme hrát veselý repertoár, počínaje starými písněmi a konče Třemi dopisy ze Sarajeva. Od všeho něco, nové i staré věci.

Když mluvíte o hudbě, představeních, nezřídka používáte přívlastek veselá. Proč to?

Veselých věcí v umění je stále méně. Umění je, bohužel, odrazem své doby. Pravděpodobně je stále méně důvodů k radosti. Já osobně například nemám rád obrazy na stěnách, ale doma v Sarajevu jsem chtěl mít dva pěkné velké obrazy. A ty mi museli udělat na zakázku, protože ani malíři, kterých si cením, už dneska nemalují veselé obrazy. Před dvaceti lety ano, ale teď už ne. Stejně je to s hudbou. Skládá se velmi málo veselé hudby. Zřejmě je to pro hudebníka to nejtěžší, co může být. Obdobně to má i spisovatel píšící komedie.

Bezpochyby. Traduje se však, že nejlíp se píše v depresi.

Nemusí to být hned depresivní psaní, ale tvořit veselé věci je obtížnější.

Mám ale za to, že publikum rádo vzpomíná i na vaše melancholické, smutné písně.

O tom vím. Zároveň si ale nepamatuju, kdy jsem napsal něco smutného.

Vícekrát jste prohlásil, že není mnoho filmů s dobrou filmovou hudbou. Sám jste přitom vytvořil hudbu k několika oceňovaným filmům.

Měl jsem to štěstí, že jsem mohl spolupracovat na několika filmech, které nevyžadovaly

práci seriózního hudebního skladatele. Moje skladby jsou totiž přespříliš melodické. Filmová hudba většinou podkresluje děj, ale takovou já dělat nechci a zřejmě ani neumím. Byla to šťastná souhra okolností, že uvedené filmy nepotřebovaly hudební podkres, ale plnohodnotný hudební doprovod.

Tvrdíte, že tvoříte na základě obrazů a zásadně nečtete scénáře.

Ne, scénáře nečtu, protože tam pro sebe nemůžu najít žádné vodítko. Hudba je interakce s obrazem, a nikoli se slovem. Obraz s mojí hudbou splyne, anebo ji odvrhne. To poznáte hned.

Zároveň ale poznamenáváte, že špatnému filmu nepomůže žádná hudba, ať se skladatel sebevíc snaží.

To máte pravdu. Jedině dobrý film může mít všechno dobré, herecké výkony, hudbu, režii, scénář... To je ale mimořádně těžké a velmi zřídka. Pracoval jsem na zhruba třiceti filmech, než jsem dospěl k rozhodnutí, že už dál nechci ztrácet čas. Teprve nedávno jsem se po nějakých dvaceti třiceti letech znovu pustil do filmové hudby. Pracoval jsem na jednom americkém a jednom srbském filmu a teď mě čeká jeden italský o Modiglianím. Znovu jsem začal podepisovat nějaké smlouvy na filmovou hudbu.

Zmínil jste srbský film. Prozradíte nám o něm víc?

To je snímek o Romech. V jeho případě by mi bylo líto, kdybych se na něm nepodílel.

Bylo by to škoda. Ví se o vás, že jste vyrůstal na venkově se vším, co k tomu patří. Jaké stopy to ve vás jako člověku a umělci zanechalo?

Oba moji rodiče jsou venkovské děti. Můj táta je ze Záhori a máma ze Slavonie. Můj vkus je

S Karlem Gottem

vkusem střední třídy a ten je vždycky ve styku s tradicí, nezřídka se jí. V tom jsem dobře citelný. Kdybychom se vrátili do minulosti, těžko bychom hledali skladatele, kteří nevycházeli z tradic, od Stravinského po Gershwinu, Bona, Lennona, McCartneyho. To jsou základy, které mají kořeny v tradicích, protože hudba promlouvá z hloubi člověka. Například Kundera může psát francouzsky, to je pouhý jazyk, ale hudba vychází z větší hloubky než jazyk. Proto jsou všichni hudební skladatelé v zásadě lokální, jenom někteří z nich mají větší štěstí a jejich lokalitou je celý svět. Moje lokalita je přitom malá, malilinka.

To není tak úplně pravda. Vy jste přece jen uznávaný umělec. Jazyk hudby neumí lhát.

Protože se jedná o první lidský jazyk, který tu byl dřív, než jsme se naučili mluvit, než jsme přilnuli k politice a náboženství. Hudba tu byla nejdřív.

Zdá se, že jste hodně studoval tradiční hudbu, nejen tu balkánskou.

Nebylo třeba, abych zacházel příliš daleko. Narodil jsem se na hranici různých světů. Sarajevo je na té strašlivé hranici světa pravoslavných, katolíků a muslimů. Ovšemže máme těžkou, tragickou historii a takový osud, že kaž-

dou generaci poznamená válka, ale současně se rodíme s jakýmsi hudebním Frankensteinem, před kterým není úniku. Pro mě je to přirozené, a proto nemusím hledat nikde jinde, všechno už mám při ruce.

Nejsou tedy žádné jiné tradice, které by vás oslovily?

Může oslovit mě lákalo čerpat odjinud, ale bylo by ode mě neupřímné, kdybych se neopíral o vlastní tradice.

Často hovoříte o emočním prostoru, o lidech, vzpomínkách a přátelích. Měl jste dosud potřbu slovně vymezit prostor, kam patříte a kde se cítíte dobře?

Ne. Myslím, že to ani není možné. Díky Vesovi jsem se cítil jako doma v Praze. Díky jednomu příteli jsem se cítil jako doma ve Skopji, díky druhému zase v Záhřebu. To je váš emoční prostor, který vzniká mezi přáteli, rodinou a vzpomínkami. To je něco, co vytváří váš osobní časoprostor.

Děkuji za rozhovor.

Buďte zdrav.

Hasan Zahirović, 18. listopadu 2022 v Praze (dostupné na Youtube)

S Vesou Djoremem

BOUŘE VÍTĚZSLAVA NOVÁKA V NÁRODNOM DIVADLE

Po viac ako sedemdesiatich rokoch bolo v Národnom divadle len jedno koncertné uvedenie BOUŘE...morskej fantázie pre sóla, zbor a orchester na text básne Svatopluka Čecha od Vítězslava Nováka. Zaplnené hladisko a dlhotrvajúci potlesk potvrdil správnosť uvádzania skladieb, ktoré nezaslúžene zapadli do zabudnutia. Hlavne preto, že ich dnešné generácie nemajú možnosť poznať, a preto ich nevyžadujú v dramaturgických programoch tunajších hudobných telies. Treba oceniť, že Národné divadlo už niekoľko rokov pripravuje cyklus koncertov, ktorými doplnia operný repertoár. Či už to boli po niekoľko rokov koncerty na začiatok sezóny zostavené zo skladieb bohatého operného archívu od známych či menej známych českých a európskych skladateľov, alebo aj nehrané skladby renomovaných osobností, ako napríklad klavírny koncert niekdajšieho šéfa opery Karla Kovařovice v podaní Marka Kozáka. Pozornosť vzbudili piesňové matiné na scéne Stavovského divadla, ktoré túto sezónu uvádzajú skladateľov, ktorých skladby sa hrali na jeho scéne v čase medzi hudbou Ludwiga van Beethovena (1870-1827) a Bedřicha Smetanu (1824-1884). Dokazujú pestrý hudobný život prebiehajúci v Prahe v polstoročí medzi narodením jedného i druhého skladateľa. Nevieť, či autorom textu pre program Bouře bol dramaturg Národného divadla Beno Blachut ml. spolu so Zdeňkom Klaudom, lebo k spomenutému predstaveniu píšú, že koncertom chcú pripomenúť osobnosť a dielo hudobného skladateľa Vítězslava Nováka (1870-1949), dnes pohŕchu uvádzaného spíše ojedinele, ačkoli za svojho života patril přes různé výkyvy k nejuznávanějším autorům a postavám českého kulturního života.

Nemôžem celkom súhlasiť s týmto tvrdením, pretože k 150. výročiu Novákovho narodenia vydal Supraphon nahrávku jeho klavírneho koncertu, kde sólo hrá Jan Bartoš pod taktovkou Jakuba Hrušů a ďalej orchester rozhlasových symfonikov hraje Novákovu symfonickú báseň Toman a Lesní panna. Tiež slovenská, v Prahe pôsobiaca mezosopránistka Eva Garajová naspievala k tomuto výročiu s klavírnym sprievodom Miroslava Sekeru v dvojkompletnom cédečku 78 slovenských spevov. V programovom texte uvádzajú mnohé počty, ktoré sa Novák získal, ale najmä, že v roku 1945 bol spolu s Josefom Bohuslavom Foerstrom ocenený titulom národný umelec.

Nebudem uvádzať jeho životopis, koho to zaujmú si to nájdu na Wikipédii, len chcem spomenúť, že popri Josefovi Sukovi a Oskarovi Nedbalovi sa stal jedným z najlepších študentov Antonína Dvořáka. Vďaka priateľstvu z konzervatória s Rudolfom Reissigom si vytvoril si kontakt k moravskému hudobnému životu a oboznámil sa aj s moravskou ľudovou hudbou, ktorá ho očarila, podobne ako okolité hory stali impulzom pre jeho ďalšie cesty na Moravu a Slovensko. Tieto zážitky sa neskôr premietli do jeho tvorby. Aspoň spomeniem symfonickú báseň V Tatrách, Písne zimných nocí, Slováckou suitu či symfonickú báseň O večné touze.

Významná bola Novákov pedagogická činnosť. Na pražskom konzervatóriu vychoval okrem mnohých českých skladateľov aj predstaviteľov tzv. prvej slovenskej kompozičnej školy – Eugena Suchoňa, Jána Cikkeru a Alexandra Moyzesa.

Vítězslav Novák skomponoval Bouři na objednávku Filharmonického spolku Beseda brněnská, k 50. výročiu jeho existencie. Novák nebol prvým, kto spracoval námet Svatopluka Čecha (1874-1908). Ppred ním túto báseň zhudobnili Zdeněk Fibich, Josef Bohuslav Foerster, Bohumil Vendler a František Neumann. Premiéra sa uskutočnila v apríli 1910 v Besednom dome v Brne. Českú filharmóniu dirigoval Rudolf Reissig.

Jej posledného uvedenia v Národnom divadle v Prahe, v roku 1949 sa ujal Jaroslav Krombholc, ktorý stojí tiež v čele prvej nahrávky skladby v roku 1956.

Terajšie stvárnenie dirigoval Robert Jindra. Spievali poprední speváci Národného divadla, sprevádzaní zborom Národného divadla, ktorý pripravil Lukáš Kozubík.

Rád by som upozornil aj na dizertačnú prácu brnianskeho doktoranda Ondřeja Pivodu: Bouře Vítězslava Nováka s podtitulom Otázky geneze, žánru a recepcie.

Na záver by som chcel vysloviť vieru, že prichádzajúci Rok České hudby bude príležitosťou, na počúvanie nielen nových diel, ktoré jednotlivé telesá a súbory objednali k tomuto výročiu, ale aj menej hraných skladieb českej hudobnej minulosti. Violončelový koncert Antonína Dvořáka, podobne ako Má vlast Bedřicha Smetanu, či Lašské tance Leoša Janáčka sú krásne skladby, ale ako sa hovorí o viedenskom klasicizme, „nebyť kleinmajstrov“ nevyunikol by ani Haydn, Mozart a Beethoven.

Vojtech Čelko

ROK ČESKÉ HUDBY

Ne náhodou je rok 2024 „Rokem české hudby“, navazuje na dlhouhletou tradíciu, ktorá je spojená s letopočty končiacimi na štyriku alebo devítku. Táto tradícia sa odvíja od roku 1924, kedy sa uskutočnili prvé oslavy týkajúce sa 100. výročia narodenia Bedřicha Smetanu. Letos si teda pripomínáme 200. výročie jeho narodenia a súčasne i 140 let od jeho úmrtia. Oslavé dvoústého výročia skladateľa narodenia je venovaný v rámci Roku české hudby i špeciálny projekt „Smetana 200“. Význam oslav české hudby v posledných desaťročiach vzrostl, oslavy již nejsou pouze českou záležitostí, ale věnují se jim hudebníci po celém světě.

Nejenom Bedřicha Smetanu si budeme letos v rámci Roku české hudby pripomínať. Mnoho ďalších slavných českých skladateľov sa narodilo alebo zemřelo s letopočtem končiacim štyriku alebo devítku, napríklad Antonín Dvořák (1841-1904), Leoš Janáček (1854-1928), Josef Suk (1874-1935) alebo ďaleko starší skladatelia, jakými byli česko-rakouský Heinrich Ignaz Franz Biber (1644-1704) či František Václav Miča (1694-1709), autor prvého českého zpívání opery, do období vrcholného baroka patří i Jan Dismas Zelenka (1679-1745), z období přechodu baroka ke klasicismu připomeňme Františka Ignáce Tůmu (1704-1774), ten má také dvě výročí podobně jako Bedřich Smetana, dále pak skladatele a houslového virtuosa Františka Bendu (1709-1786), dvojí výročí má i skladatel, houslista a zpěvák František Xaver Richter (1789-1809), dalšími oslavení jsou mimo jiné skladatel a trumpetista Vlastimil Hála (1924-1985), skladatel a klavírista Josef Páleníček (1914-1991), skladatel a pedagog Pavel Bořkovec (1894-1972), představitel české hudební avantgardy, dirigent Emil František Burian (1904-1959), naopak k nejstarším vzpomínáním bude patřit český renesanční skladatel Kryštof Harant z Polžic a Bezdruží (1564-1621), popravený na Staroměstském náměstí, a mnoho a mnoho dalších skladatelů.

V průběhu Roku české hudby vzpomeneť nejen skladatele vážné hudby, ale také skladatele a interpreti ze všech hudebních žánrů. Proto se mezi oslavení objevují například Jiří Šlitr (1924-1969), mimochodem také má hned dvě výročí, Jiří Bažant (1924-2011), Jiří Rychlík (1916-1964), Karel Hašler (1879-1941), Karel Kryl (1944-1994), jazzová zpěvačka Eva Olmerová (1934-1993), operní zpěvačky Jarmila Novotná (1907-1994), Milada Šubrtová (1924-2011) a Tereza Stolcová (1834-1902), dalším vzpomina-

ným bude Rudolf Firkušný (1912-1994), světově známý klavírista, a další. Na letošný rok připadá 100. výročie narodenia dirigenta Bohumila Lišky (1914-1990) alebo 110. výročie narodenia a 60. výročie úmrtia hudobného vedce, kritika Mirko Očadlíka (1904-1964), výročie majú také jazzový hudbník a pedagóg Karel Velebný (1931-1989) a klavírista a pedagóg Václav Kaprál (1889-1947), dirigent Bohumír Liška (1914-1990). Čtvrt storočie uplyne od úmrtia významného autora filmovej hudby Luboše Fišera (1935-1999) a sto desiat let nás delí od narodenia tvórcu českého detského sborového zpěvu, folkloristy a pedagoga Františka Lýsky (1904-1977).

Unie českých pěveckých sborů vyzvala všechny sbory v naší republice, aby uváděly a propagovaly v Roce české hudby nejen díla tradičních velikánů, ale aby věnovaly svou pozornost významným hudebním osobnostem z místa svého působení, a to bez ohledu na to, zda mají či nemají výročí.

Svá výročí mají i hudební tělesa, jakými jsou například Janáčkova filharmonie Ostrava (1954) nebo Pražská komorní filharmonie (1994). Před sto osmdesáti lety měla premiéru Škroupova a Tylova Fidlovačka aneb Žádný hněv a žádná rvačka (1834), kde poprvé slepý houslista zazpíval píseň Kde domov můj, naši budoucí hymnu.

Teorii o vzniku hudby je několik, ale žádná nebyla všeobecně přijata. Předpokládá se, že hudba se vyvinula společně s řečí, alebo je jakýmsi prajazykem, možná se vyvinula napodobováním přírodních zvuků nebo nutností pro kooperaci ve společných práci, pro potřeby rituálů a společných oslav atd. Dnes se oficiálně uvádí sedm základních hudebních žánrů: lidová hudba, vážná hudba, jazz, rock, metal, electronica.

K Roku české hudby se také přihlásily televizní a rozhlasové stanice, které budou pravidelně reagovat na vybraná výročí. Ať stále platí okřídlené: Co Čech, to muzikant!

Fotografie skladatelů jsou na internetu Rádio Proglas Aleš Holub

LUCIE VONDRÁČKOVÁ TOČILA NA ZÁMKU ZBIROH NOVÝ KLIP

Nejnovější klip pro píseň *Dej mi svou dlaň* natáčela zpěvačka Lucie Vondráčková v polovině srpna na zámku Zbiroh. Autorem hudby a textu je Radim Flender, se kterým spolupracuje už šest let.

Lucie Vondráčková. V pozadí Muchova opona pro sokolovnu
Foto: Jaroslav Hauer

je unikátní výstava fotografií Alfonse Muchy. Fotografie, které Alfons Mucha vytvořil během svého pobytu na zbirožském zámku v letech 1910–1928, zachycují kromě jeho rodiny také některé zbirožské občany. Část těchto fotografií se stala předlohou k vytvoření cyklu Slovanské epopěje. Mucha naaranžovanou scénou vyfotografoval a pak maloval podle fotografií.

Vystupovala tu také jeho přítelkyně, slavná operní pěvkyně Ema Destinová.

Atmosféra byla vskutku výjimečná. Do nádherných šatů Lucii oblékla návrhářka Dominika Sedláčková, na smyčce ji doprovázelo **trio Inflagranti** v čele s houslistkou Markétou Muzikářovou, nechybělo ani baletní duo. To vše pod taktovkou režisérky Marie Gross a za kytarového doprovodu **autora písničky Radima Flendera**. „*Chtěli bychom poděkovat párové aplikaci Coupli za to, že nám poskytla možnost natáčení uskutečnit, bez nich by to nešlo, a zámku Zbiroh za poskytnutí prostor,*“ říká zpěvák, který s Lucií natočil už třetí písničku a druhý videoklip. Ten první, *Stanice Svět*, se dočkal velmi vřelého přijetí, a tak pokračují dál. Celkem chystají pět písniček. Sama zpě-

Zámek Zbiroh
Foto: Jaroslav Hauer

Zpěvačka je poslední dobou na roztrhání. Nastoupila do seriálu *Ulice*, zkouší dvě divadelní hry a nezapomíná ani na svou pěveckou kariéru. Případala si jako princezna. Klip se totiž natáčel ve slavnostních prostorách Muchova sálu, který nejenže vyzdobil malíř Alfons Mucha, ale také zde namaloval Slovanskou epopěj. Je zde vystavena opona pro místní Sokolovnu, kterou Mucha namaloval roku 1924 jako poděkování za bezplatné pózování sokolů při malbě Slovanské epopěje. Opona byla v roce 1997 prohlášena MK ČR za kulturní památku. Mucha byl nejen vynikající malíř, ale i fotograf. V malé galerii zámeckého Šenků

vačka letošní prázdniny nezahálí, tráví je pracovně. „*Postupně jsem se začala vracet k herectví a zjistila jsem, že mi nesmírně chybělo,*“ říká Lucie, kterou zanedlouho uvidí diváci jako angličtinářku a tělocvikářku Soňu Čechovou v seriálu *Ulice*. „*Trochu v té škole rozvířím vody, protože tam mají zastaralé metody a já tam přinesu nové,*“ dodává. K vidění brzy bude i nový videoklip, který se bude křtít 28. srpna v Praze.

Přítomní novináři měli možnost zúčastnit se **prohlídky zámku**.

Dnešní zámek vznikl z hradu, který byl založen Břetislavem ze Zbirohu z rodu Sulislavců před rokem 1230. Vystřídalo se zde mnoho vlastníků, král Přemysl Otakar II., Rožmberkové, císař Zikmund, Kolovratové, Lobkovcové. Roku 1594 se stává majetkem císaře Rudolfa II., který ho dal přestavět na renesanční zámek. Protože jej vlastnili tři císařové, Karel IV., Zikmund a Rudolf II., je nazýván jako „zámek tří císařů“. V roce 1868 jej zakoupil podnikatel baron Strousberg, který zámek v letech 1869 až 1870 přestavěl podle projektu architekta Augusta Ortha do novorenesanční podoby. Na přestavbě pracovalo 1500 dělníků dnem i nocí, aby stihli přestavbu za rok. V roce 1879 po Strousbergově bankrotu prázdný zámek koupili Colloredo-Mansfeldové. V letech 1943 až 1945 byl zámek sídlem štábu SS. Poté se areál stal majetkem Československého státu a byl využíván armádou. Po roce 1989 zámek získalo město Zbiroh, které jej v roce 2004 prodalo firmě NKL. Návštěvníci si mohou vybrat ze tří prohlídkových okruhů: **Zámecký okruh** - prohlídka interiérů zámecké části objektu zahrnuje dobově laděné místnosti podle historických období, ukázky náleží z hradní studny, Strousbergův salonek. Historii zednářství představuje Zednářský salonek s ceremoniálními předměty, Secesní salonek je dekorovaný tvorbou Alfonse Muchy. Výklad historie zdejšího místa je obohacen také o historii templářského řádu s některými zcela unikátními exponáty. **Hradní okruh** zahrnuje prostory původního středověkého hradu. Je zde jedna z nejstarších hradních kaplí na našem území s původními gotickými freskami v její nejstarší části. Z hlásné věže z 13. století stojící na jaspisové skále (12m vysoké) je rozhled na okolní lesnatou krajinu. V boku žulové skále je do hloubky 163 metrů vydolovaná druhá

nejhlubší hradní studna v Evropě. Navštívíte podzemní kobku a ermitáž, která je nechalně proslulá tajnými rituály nacistické armády. **Okruh Karla IV.** vás zavede do doby vlády Lucemburské dynastie. Hrad Zbiroh byl v držení Lucemburků od roku 1333 do roku 1437. Po svém návratu z Itálie jej vykoupil sedmnáctiletý králevic a markrabě moravský Karel IV. Na hradě také několikrát pobýval se svou první manželkou Blankou z Valois. Pro výhodnou polohu hradu u císařské cesty Via Carolina z Prahy do Bavor jej využíval při svých diplomatických cestách. Díky spolupráci se Západočeským muzeem v Plzni je v expozici zapůjčena i řada významných děl z tohoto muzea. Přímou pod zámek můžete navštívit **Muzeum požární ochrany Hasičského záchranného sboru České republiky**. Expozice, která je přístupná zdarma, představuje unikátní historické exponáty. V malebném městečku Zbiroh jsou i následující památky: Muzeum zdejšího rodáka J. V. Sládky, Městské muzeum aj. Je toho hodně do dalšího článku.

Jaromír Hampl

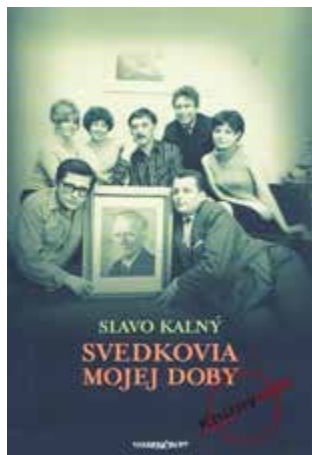
Lucie Vondráčková a Radim Flender, Foto: Jaroslav Hauer

Foto: Jaroslav Hauer

SLAVO KALNÝ - MUŽ MNOHÝCH LITERÁRNÝCH ŽÁNROV

Novinár a autor mnohých literárnych žánrov sa narodil v roku 1929 vo Veľkom Rovnom. V rokoch 1940–1949 študoval na gymnáziu v Trenčíne a v Skalici, dva roky pôsobil ako vychovávateľ učňovského dorastu v podniku Merina Trenčín. V rokoch 1951–1956 študoval žurnalistiku na Filozofickej fakulte Komenského univerzity v Bratislave. Už počas štúdia nastúpil do redakcie mládežníckeho denníku Smena. V rokoch 1963–1965 bol zástupcom šéfredaktora, ďalšie tri roky bol šéfredaktorom Smeny. Z politických dôvodov ho z redakcie prepustili, vyše roka bol nezamestnaný. V roku 1970 bol prijatý za redaktora Slovenského rozhlasu s mnohými obmedzeniami, nesmel písať komentáre a úvahy, nesmel sa podpisovať ako autor, mal zákaz vystupovať na mikrofón. Ako dramaturg pracoval v rozhlase do roku 1990. V neskorších rokoch normalizácie mohol písať rozhlasové pásma a hry pod pseudonymom Karol Ilavský. Zomrel v roku 2022.

Patril medzi prvých štyroch absolventov štúdia žurnalistiky, ktorí promovali v roku 1956. V roku 1968 mal byť vyslaným redaktorom Smeny do Moskvy, ale nedostal akreditáciu. Od roku 1974 bol vedúcim dramaturgom rodného seriálu Čo nového, Bielikovci? Po roku 1989 jeden z najvýznamnejších autorov rozhlasového dokumentu a rozhlasových hier. Patril k plodným autorom oblasti literatúry faktu.

Slavo Kalný napísal tri spomienkové knihy. Prvé dve – Páni novinári, s označením rímska I. a rímska II., ktoré vydal Slovenský syndikát novinárov obsahujú profily dvadsiatich jeden novinárov, ktorí výrazným spôsobom zasiahli do rozvoja slovenskej žurnalistiky. Uvádza nielen ich profily, ale aj úryvky z niektorých zásadných textov histórie slovenskej žurnalistiky. Ako to v spomienkach býva, vybral si predovšetkým tých, ku ktorým mal osobný a osobitý vzťah. V úvodnom slove k druhej spomienkovej knižky píše: „Každý, kto robil v novinách, robil

aj politiku. Ale mnohí novinári, vďaka svojej smelosti a odvahe robili politiku tak, že si poradili aj so straníckym a štátnym dirigizmom. Aj preto autorov nesortujem podľa politického trička, ale podľa zástoja a odvahy povedať čosi navyše, prekročiť prah každodennosti a tak sa trvalejšie zapísať ako osobnosť do histórie“.

Spomína generáciu, ktorá sa však dožila „uprostred socializmu“ aj novinársky šťastných dní. Za Dubčeka zažili 191 dní slobody. Noviny vychádzali bez cenzúry, mali klasickú podobu demokratickej tlače.

Slavo Kalný vo svojej tretej, už vyslovene memoárovej knihe, „Svedkovia mojej doby“ píše, ako to bolo s redakciou Smeny, ktorej v rokoch 1965–1968 pôsobil ako šéfredaktor. V roku 1968 mal nastúpiť do Moskvy, ako korešpondent Mladej Fronty a Smeny. Ako nedostal akreditáciu sovietskeho ministerstva zahraničných h vecí, napriek tomu, alebo vlastne preto, že bol schválený Dubčekovým vedením. Popisuje návštevu redakcie družobného denníku Komsomolská Pravda, kde mal kopy známych. Viacerí z nich boli jeho hosťami, o ktorých sa vždy príkladne v Bratislave staral. Zrazu nebolo šéfa, ktorý by ho prijal. Známí sa zatajili, kdesi zašili, pre tých, ktorým zaklopal na dvere bol vzduch, pán nikto. Nakoniec jediný úprimný k nemu bol československý veľvyslanec Vladimír Koucký, ktorý mu pri stretnutí povedal: „Bumažku nedostaneš. Pre Sovietov si zatiaľ pesona non grata“. Nedá mi, aby som zo spomienok nespomenul, ako mimoriadne vo verejnosti zarezonovalo interview s niekdajším ministrom bezpečnosti Karolom Bacilkom, ktorý bol desať rokov prvým tajomníkom Ústredného výboru KSS a aktívne sa podieľal na všetkých nezákonnostiach politických procesov päťdesiatych rokov. V rozhovore s Milanom Várošom a redaktorom

Remeňom na jar 1968 priznal pôsobenie sovietskych poradcov pri politických procesoch päťdesiatych rokov. Denník Pravda, orgán KSS, týždeň po uverejnení rozhovoru na Bilakov príkaz publikoval Bacilkovo ospravedlnenie, v ktorom lutoval, čo redaktorom neuvážene povedal. Zároveň obhajoval sovietskych súdruhov – expertov, ktorí u nás riadili vybudovanie bezpečných hraníc so Západom. V čase normalizácie na aktíve zaslužilých členov strany v PKO, Bacílek vyhlásil, že Šmene nijaký rozhovor nepoškodoval a redaktori si všetko vymysleli.

Slavo Kalný priniesol vo svojich spomienkových textoch „Páni novinári“ aj úryvky z článkov, ktoré pri straníckych previerkach spôsobili vylúčenie mnohých novinárov z verejného života. V závere k tomu citoval slová Štefana Horského, významného funkcionára Slovenského syndikátu novinárov. Týkali sa novinárov, ktorých osudy celoživotne poznamenali udalosti augusta 1968. „Mám iba prosbu: Venujte im tichú spomienku aspoň v auguste. Tie dni ich poznávali na celý život“.

Vojtech Čelko

STRÍDÁNÍ GENERACÍ JE PŘIROZENÉ, NEZASTAVÍME JE, PROTO JSME S POCHOPENÍM, ALE SE SMUTKEM PŘIJALI ZPRÁVU O ODCHODU NAŠÍ KOLEGYNĚ, DLOUHOLETÉ ČLENKY VÝBORU KLUBU KULTURY EGY KUBÁTOVÉ

Zemřela po krátké nemoci, dožila se devadesáti dvou let.

Výbor Klubu kultury

Moje vzpomínka. Kolegou Evy Kubátové jsem se stal před dávnými lety, před více jak půl stoletím, když jsem nastoupil do Československé televize. Eva, tehdy ještě Reisořová, v televizi pracovala od jejich plenek, od úplných začátků v Měšťanské besedě, od května 1953. Když se první televizní krůčky zdařily a začala televize nabírat další pracovníky, začaly vznikat redakce,

Eva se stala dramaturgyní hudební redakce. Já přišel do televize o dvacet let později do redakce pořadů převzatých ze zahraničí. Znal jsem se, protože vzájemná spolupráce pracovníků jednotlivých redakcí byla samozřejmostí, tak jako společné schvalovací projekce a pochopitelně k tomu přispíval i společný bufet. Eva nebyla k přehlédnutí, vždy plná elánu a nápadů. Začátkem devadesátých let odešla do důchodu, začala spolupracovat s několika redakcemi časopisů, stala se členkou Syndikátu novinářů ČR a členkou našeho klubu. Se svým partnerem, tenistou dr. Jaromírem Bečkou, procestovala skoro celý svět. Po jeho smrti se natrvalo odstěhovala do vlastního bytu v Kladně. V krátké době z Kladna začala přinášet informace o aktivitách místní galerie i muzea. Na schůzi výboru pravidelně dojížděla, později ji vozili bratr a známí. Stále hýřila nápady a plány, ale na volební členské schůzi v roce 2021 jsme ji za spolupráci ve výboru poděkovali, protože sama ze zdravotních důvodů již nechtěla kandidovat do dalšího volebního období. Ještě několikrát jsem s ní po telefonu mluvil, zajímala se, co kdo a děkovala za zasílaný náš klubový časopis.

O úmrtí Evy Kubátové nás informoval její bratr Jiří Rezek.

Aleš Holub

KŘEST CIBULKOVA KALENDÁŘE PRO PAMĚTNÍKY

V pořadí již 16. Cibulkův kalendář pro pamětníky bude hostit vzácnou návštěvu. Po dobu dvaapadesáti týdnů se totiž budete moct těšit z dvaapadesáti unikátních fotografií a dvaapadesáti zajímavostí ze života hvězd pamětnických filmů, na něž bude vzpomínat herecká a pěvecká legenda Josefa Zima (*1932).

Cibulka, Vágner, Jagelka. Foto: Archiv Albatros Media

dinečné a nenahraditelné. Mnohé informace si dnes můžeme najít v encyklopediích nebo na internetu, osobní vzpomínky očitého svědka ale prozrazují mnohem víc...Co pro mladinkého Josefa udělal sám Oldřich Nový? Jaké oslovení nesnášel Jan Werich? Proč nosil král komiků rukavice i v létě? Co zajímavého se stalo při natáčení pohádky Princezna se zlatou hvězdou? Co provedli kamarádi na vystoupení Antonínu „Strýčku“ Jedličkovi a co jim nikdy neodpustil? Do jaké pikantní situace se dostal elegant Eduard Kohout? Jaký byl bratr Jaroslava Vojty a čím štvál herecké kandrdasy? Co všechno si mohla dovolit všemi milovaná Marie Rosůlková? Proč dal Miloš Nedbal Josefu Zimovi facku? O čem si Pepíček povídal v divadelním baru s Adinou Mandlovou? Čím Pepu ve svém dopise dojala Růžena Nasková? Co se přihodilo během televizního Silvestru v roce 1959? Jaký byl podzim života takových hvězd, jakými byli Vlasta Burian, Rudolf Deyl, Nataša Gollová nebo Hana Vítová? To všechno se tu dozvíte...

Zajímavým bonusem letošního kalendáře jsou výsledky autorova pátrání po životě nejslavnější

Josef Zima se během své dlouholeté kariéry potkal s celou plejádou slavných umělců a poжил ho s nimi nejen pracovní, ale i přátelský vztah. Proto jsou jeho postřehy a zážitky naprosto je-

české neherečky Milady Ježkové. Do srdcí diváků se zapsala hláskami jako: „Máňa říkala, že to není směroplatný!“, „Máte sklep? A mohla bych ho vidět?“ (Kulový blesk, 1978), nebo „Doktor říkal, že je Otík momentálně zavostalej.“ (Vesničko má středisková, 1985). Kde se ale vlastně tahle dáma vzala a jaký byl její osud? I to se dozvíte na stránkách kalendáře na rok 2024.

Křtu Cibulkova kalendáře v karlínské restauraci Charleston se zúčastnila i bývalá dětská hvězda protektorátního filmu Jitka Viktorínová (88). Když jí bylo pět let, obsadil ji režisér František Čáp do role Adélky Proškové ve filmu Babička (1940). Autor kalendáře si nechal portrét Josefa Zímy vytisknout na tričko a Pepíček se Aleši Cibulkou na prsa podepsal. Cibulkův stolní kalendář pro pamětníky se stal klasikou, na jehož vydání se každoročně těší všichni fanoušci hvězd stříbrného plátna. Mnozí z nich volali také po nástěnné verzi kalendáře, jejich přání se letos splnilo. Rok 2024 tak můžete strávit po boku Vlasty Buriana, Oldřicha Nového, Nataši Gollové, Hany Vítové, Adiny Mandlové a mnoha dalších. Věříme, že se jejich jedinečné portréty stanou ozdobou vašeho bytu či kanceláře. Prožijte rok 2024 ve společnosti hvězd stříbrného plátna!

O autorovi kalendáře

Aleš Cibulka se narodil 25. 3. 1977 v Sokolově a dětství prožil v Chodově u Karlových Varů. Vy-

studoval Vyšší odbornou školu hereckou a moderátorskou v Praze, jeho třídní profesorkou byla Veronika Žilková. Moderoval v České televizi a TV Barrandov. V roce 2016 se stal v anketě Týtý třetím nejoblíbenějším průvodcem zábavných pořadů. Patnáct let působil v České televizi, pět let pak v TV Barrandov. Od roku 2000 moderuje na vlnách Českého rozhlasu Dvojka (talk show Tobogan). Je známý i jako spisovatel, Cibulkův kalendář pro pamětníky vyšel již pošestnácté. Dále napsal životopisné publikace o dvou významných hvězdách českého filmu 30. a 40. let – Nataše Gollové a Zdence Sulanové. Dvoudílné knihy o Nataše Gollové se prodalo více než 180 000 kusů.

O vydavateli

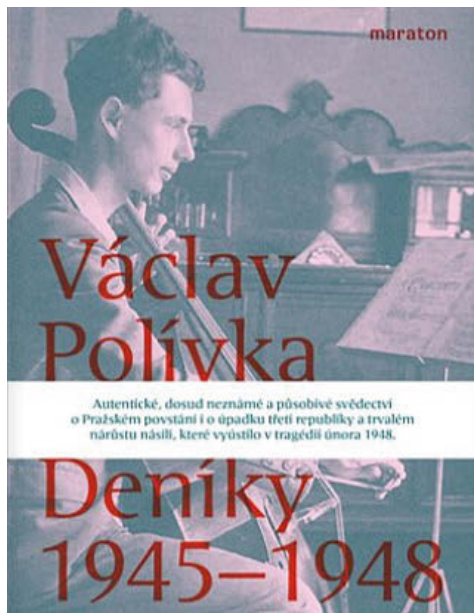
Nakladatelství Albatros je největší a nejstarší české nakladatelství, které se soustřeďuje na vydávání knih pro děti a mládež (bylo založeno v roce 1949, do roku 1969 působilo pod původním názvem Státní nakladatelství dětské knihy). **Působí i na Slovensku** v rámci samostatné pobočky Albatros Media Slovakia. Albatros Media a.s. je mediální společnost, která vznikla v roce 2008 a od roku 2009 funguje jako nástupnická společnost nakladatelství Albatros. Albatros Media je z hlediska počtu vydaných titulů největší české nakladatelství.

Jaromír Hampl

DENNÍKOVÉ ZÁPISKY VÁCLAVA POLÍVKU

Pomerne mladé, ale agilné vydavateľstvo Maraton pripravilo v tomto roku pútavú knihu denníkov u nás neznámeho autora Václava Polívku (1927–1971), pražského rodáka, ktorého životná púť sa zakončila v Nórsku, kde prijal meno Vidar Jensen. O príbehu knihy, o ktorej poreferujem sa dá použiť časť z didaktického verša Trentiana Maura z 2. storočia „habent sua fata libelli“ – knihy majú svoje osudy.

V roku 2012 boli v Nórsku na povale jedného domu nájdené dosiaľ neznáme a nepublikované denníky Václava Polívku, ktoré si písal v Československu od januára 1945 do marca 1948. Mladík pochádzal z pražskej patricijskej rodiny prekladateľsky severských jazykov a ministerského radcu, ktorý zomrel pár rokov predtým. Spolu so svojimi rodičmi žil v dome na Pražskom hrade, v Jiřskej ulici. Od malička miloval klasicistickú hudbu, sám hral na klavír a violončelo, ale hrával aj tenis, chodil plávať a venoval sa turistike. Popri tom prežíval svoje študentské lásky. Zapisovať si začal ako sedemnásťročný gymnazista a po vojne pokračoval už ako študent medicíny. Jeho denníky sú cenné najmä tým, že poskytujú bezprostredné a autentické svedectvo o dôležitých historických udalostiach a vôbec o spoločensko-politickom dianí danej doby – od posledného roku okupácie, vrátane Pražského povstania cez povojnové obdobie tretej republiky, keď spoločnosť ešte žila v eufrórii z oslobodenia a nevidela blížiacu sa nebezpečnosť až ku komunistickému prevratu vo

februári 1948. Vtedy dvadsaťročný Václav Polívka jasne videl, čo sa v štáte deje a že vývoj smeruje ku komunistickej diktatúre. Na jar 1948 sa mu podarilo ujsť z Československa a vycestoval do Dánska, kde sa oženil so svojou láskou Vibeckou Hauerovou, s ktorou sa zoznámil počas študentských ciest roku 1946 a 1947.

Štúdia dokončil v Nórsku, kde sa usadil a pôsobil ako lekár so špecializáciou na pľúcne choroby. Emigrácia ho navždy poznamenala. Udržoval si písomný kontakt so svojimi priateľmi, ale nikdy už Československo nenavštívil. Koniec nádejam na politické uvoľnenie bolo potlačenie obrodného procesu roku 1968 sovietskou intervenciou. V roku 1971 zomrel vo veku len štyridsiatich štyroch rokov na rakovinu, podobne ako jeho otec.

Polívkove deti Kristine Hauer Arhus a Martin Hauer-Jensen, (ktorý je profesorom medicíny v Bloomingtone, v Indiane, v USA a finančne sa podieľal na vydaní textov svojho otca), po smrti matky likvidovali jej domácnosť, našli rukopisy denníkov. Obrátili sa na nórskeho bohémistu Terje B. Englunda. Ten denníky pripravil v anglickom preklade pre vydanie v USA. Zároveň upozornil jemu známe pražské nakladateľstvo Prostor, na americké vydanie týchto zaujímavých textov. Nakladateľstvo Prostor, ako sme sa dozvedeli pri uvedení knihy, postúpilo možnosť vydania nakladateľstvu Maraton, ktorého redakcia ich pripravila na vydanie.

Aj keď americké vydanie sa zhoduje s českým v základnej intencii, kladie dôraz na spoločenské a politické dianie, nie je s českým totožné. Predsa len iné veci viac zaujímajú amerického a vice versa českého čitateľa.

Denníky sú zaujímavé nielen atmosférou, ale aj reáliami. Do konca vojny, každý deň mimo bežných záznamov si Václav Polívka poznamenáva postup frontu ako v západnej tak vo východnej Európe. Upozorňujem, čo je dnes málo známe aj vo zasvätenej verejnosti, ako ešte posledné mesiace a týždne Protektorátu bol bohatý kultúrny život v Prahe.

Za zmienku stoja pokusy o skomunizovanie študentských vysokoškolských spolkov a atmosféra plaziaceho sa ľavicového totalitarizmu do československej spoločnosti.

V denníkoch vystupujú mnohé neskôr známe osobnosti, ktoré patrili do Polívkovho študentského priateľského okruhu – známy shakespearológ, prekladateľ a teatrológ Alois Bejblík, ktorý predčasne na následky automobilovej nehody zomrel v roku 1990. Klavirista Pavel Štěpán, český klavirista a hudobný publicista, dlhoročný riaditeľ pražského konzervatória Václav Holzknecht, básnik, esejista a prekladateľ, neskorší profesor germanistiky pôsobiaci v USA Rio Preisner. Práve tento rok nakladateľstvo TORST vydalo pod názvom „Skála se trvale posouvá k bořetisku“, korešpondenciu z emigrácie básnikov

Ivana Diviša a Rio Preisnera, ktorú pripravil v Bruselu žijúci bohémista Jan Rubeš.

Pri čítaní denníkov je pozoruhodné, koľko ďalekozrivosti a znalostí mal mladý študent. Kniha je doplnená fotodokumentáciou, nielen z májového povstania roku 1945, ale aj z ciest Vladimíra Polívku. Možno ako v iných prípadoch len žalostne konštatovať, o koľko schopných ľudí emigráciou pripravili politické pomery naše národy.

Kniha denníkov stojí a za prečítanie a čitateľovi ju vrele odporúčam.

Vojtech Čelko

SEMLEROVA REZIDENCE V PLZNI

Plzeň, 14. 11. 2023 – V průběhu náročné rekonstrukce a restaurování Semlerovy rezidence vyšlo najevo mnoho nových souvislostí a zjištění nejen o samotné stavbě rodinného sídla, ale i o podnikatelských aktivitách rodiny a jejich osudů po emigraci do Austrálie. Petr Domanický, kurátor sbírky architektury ZČG, utřídl dosavadní poznatky i nejnovější zjištění ze své badatelské činnosti v publikaci SEMLEROVA REZIDENCE V PLZNI. Trojrozměrný příběh Adolfa Loose a Heinricha Kulky, kterou vydává Západočeská galerie v Plzni. Kniha je připsána nejmladšímu ze tří synů Semlerových, Vilémovi, u příležitosti jeho nedávných 100 narozenin a v prodeji na všech pokladnách a na e-shopu Západočeské galerie v Plzni.

Slavnostní představení publikace proběhlo v úterý 14. listopadu 2023 ve společenském sále Semlerovy rezidence. Knihu uvedl hejtman Plzeňského kraje **Rudolf Špoták** společně se zástupci Západočeské galerie v Plzni, patronem publikace se stal profesor **Christopher Long** z University of Texas, celosvětově proslulý svými publikacemi o životě a díle Adolfa Loose. Slavnostního uvedení se zúčastnil také profesor **Rostislav Švácha** z Ústavu dějin umění Akademie věd ČR, přední český odborník na novodobou architekturu, který knihu lektoroval.

„Právě vydávaná kniha shrnuje dosavadní poznatky o vzniku a pestrých osudech tzv. Semlerovy rezidence na Klatovské třídě č. 110 v Plzni, včetně nejnovějších zjištění z deset let trvajících opravy,

a také zjištění z cenné komunikace s Vilémem (Willem) Semlerem, dosud žijícím synem původních investorů. Kniha se zabývá aktivitami rodiny Semlerových v předválečném průmyslu Plzeňska a vývojem záměru vytvoření jejich rodinného sídla, které se vyznačuje unikátním prostorovým řešením a vznikalo ve spolupráci s architektky Adolfem Loosem a Heinrichem Kulkou. Kniha rovněž popisuje osudy rodiny i jejich nemovitostí po emigraci v roce 1939 a velká pozornost je pak věnována také obnově a restaurování rezidence po roce 2012, kdy objekt převzala Západočeská galerie v Plzni. V publikaci, která má pozoruhodnou grafickou úpravu, je uplatněno mnoho reprodukcí dokumentů a historických snímků, jsou tu ale také současné snímky a kresby, stejně jako fotografie architektonických modelů a různých detailů“, uvádí autor knihy Petr Domanický.

Publikace je členěna do pěti tematických kapitol: 1. Hirschovi, Semlerovi a Plzeň; 2. Adolf Loos a jeho revoluční návraty ke staré účelnosti; 3. Semlerovi: poslední Loosovi plzeňští zákazníci i klienti jeho pokračovatelů; 4. Emigrace rodiny Semlerovy a rezidence bez původních majitelů; 5. Semlerova rezidence a její okolí. Graficky uspořádání knihy zpracoval Martin Kutálek, který se inspiroval anglickými publikacemi o architektuře

a památkách. Kresby vytvořila Patricie Císlarová, redaktorem byl Tomáš Hausner, oba ze ZČG.

„Pečlivým rozbořením pramenů a pečlivou analýzou architektonických motivů Semlerovy rezidence se Petrovi Domanickému podařilo dokázat, že o koncepci rezidence ještě stačil rozhodnout sám Loos, takže Heinrich Kulka ji jen provedl a dotvořil, ač ani Kulkův podíl nelze umenšovat. K velmi objeveným pasážím Domanického práce též patří hledání starších precedencí pro Loosův Raumpplan a charakteristika jeho scéničnosti či divadelnosti, podle mého soudu značně výstižná,“ napsal ve svém posudku profesor Rostislav Švácha.

Kniha *Semlerova rezidence v Plzni. Trojrozměrný svět Adolfa Loose a Heinricha Kulky* uvede čtenáře i návštěvníka do širokého kontextu dějinných událostí a společenského dění v Plzni ve třicátých letech 20. století; kromě toho však také zachycuje širší tvorbu architekta Adolfa Loose a jeho spolupracovníků v Plzni, osudy rodiny Semlerových a přibližuje památkovou péči o objekt a jeho restaurování v současnosti.

„Rekonstrukce Semlerovy rezidence byla pro Západočeskou galerii v Plzni výzvou a velkou zodpovědností. Jsem rád, že jsme v náročné zkoušce obstáli, o čemž svědčí i nedávné udělení Ceny poroty v soutěži Stavba roku Plzeňského kraje 2022, ale i velký zájem veřejnosti o prohlídky. Poděkování patří Plzeňskému kraji, mnoha odborníkům, kteří se na rekonstrukci podíleli, ale především Petrovi Domanickému za jeho pečlivou a usilovnou práci, kterou při rekonstrukci odvedl,“ dodává Roman Musil, ředitel Západočeské galerie v Plzni.

Semlerova rezidence

Historický bytový interiér rodiny Oskara a Jany Semlerových, který vznikl v letech 1933–1934 na Klatovské třídě č. 110 v Plzni, patří k předním památkám moderní architektury ve střední Evropě. Nemá klasická podlaží; jeho jednotlivé prostory různých výšek se v šesti úrovních soustřeďují kolem centrální obytné haly. Toto řešení nazývané *Raumpplan* navazuje na Loosovo pojetí Müllerovy vily v Praze. Semlerova rezidence je jediný Loosův interiér v Plzni, ve kterém byl *Raumpplan* uplatněn. Loos se podílel na návrhu základní koncepce prostorového řešení Semlerovy rezidence; jeho spolupracovník a žák Heinrich Kulka ji pak vyprojektoval a stavbu dokončil.

Plzeňský kraj získal bytový dům v roce 2012 a předal jeho správu a dohled nad plánovanou

rekonstrukcí Západočeské galerii v Plzni. Rekonstrukce celého objektu proběhla ve třech fázích: první začala již v roce 2013, poslední pak byla dokončena v minulém roce. Tento architektonický unikát se podařilo zachránit díky finanční podpoře Plzeňského kraje, který na rekonstrukci uvolnil 80 milionů korun z programu na obnovu památek, dalších 30 milionů korun bylo získáno z Integrovaného regionálního operačního programu (IROP).

Dům se stal součástí mezinárodní sítě významných staveb moderní architektury ICONIC HOUSES, která čítá téměř 200 domů po celém světě od významných architektů jako Frank Lloyd Wright, Le Corbusier, Antonio Gaudí, Ludwig Mies van der Rohe a dalších.

Petr Domanický (nar. 1973 v Plzni)

Studoval na Masarykově gymnáziu v Plzni a na Fakultě architektury ČVUT v Praze. Po ukončení studií v roce 1997 pracoval na plzeňském pracovišti Národního památkového ústavu, kde působil až do roku 2009. Ve stejném roce nastoupil do Západočeské galerie v Plzni jako kurátor nově založené podsbírky architektury. Souběžně s budováním sbírky se autorsky spolupodílel na několika publikacích a výstavách se zaměřením na architekturu. Samostatně připravil výstavy a knihy *Lesk, barvy a iluze: Architektura Plzně v šedesátých letech; Hanuš Zápal (1885–1964): Architekt Plzeňska; a Pracovní republiky: Architektura Plzně v letech 1918–1938*. Za projekt *Plzeň zmizelá*, který vedl, obdržela ZČG v roce 2017 Uměleckou cenu města Plzně v kategorii Cena za významnou kulturní událost roku. V poslední době připravil výstavu *Loos a Plzeň*, kterou Česká centra od roku 2020 prezentovala postupně např. v Tel Avivu, New Yorku, Vídní, Paříži, Tokiu, Mnichově, Bruselu a v Centru Bavaria Bohemia v Schönsee. Loosovi a jeho plzeňským spolupracovníkům a klientům se věnuje od devadesátých let. Semlerovou rezidencí se intenzivněji zabývá od roku 1998, nejprve jako památkář, a po roce 2009 jako garant za ZČG při její obnově a restaurování. K tomu z velké části připravil historické podklady, významně se podílel na koncepci restaurování a obnovy a následně také vytvořil stálou expozici. Jako jediný měl příležitost v týmu působit od počátku příprav obnovy po dokončení. Za obnovu Semlerovy rezidence jej v závěru roku 2022 plzeňský list MF Dnes zařadil mezi *Vítěze roku*.

VE ZBIROHU JSME ZVLÁDLI PAMÁTKY I NÁVŠTĚVU U STAROSTY

Město Zbiroh se rozkládá 62km od Prahy na rozhraní brdských lesů a chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko. Žije zde 2500 obyvatel. Dominantou města je zámek na kopci nad městem.

Zbiroh zámek Muchův sál. Foto: Město Zbiroh

Zámek vznikl z hradu, který byl založen Břetislavem ze Zbirohu z rodu Sulislavců před rokem 1230. Protože jej vlastnili tři císaři, Karel IV., Zikmund a Rudolf II., je nazýván „zámek tří císařů“. Podnikatel baron Strousberg zámek v letech 1869 až 1870 přestavěl do novorenesanční podoby. V roce 1879 po Strousbergově bankrotu zámek koupili Colloredo-Mansfeldové. Nyní zámek vlastní Jaroslav Pácha. V letech 1910 až 1928 pobýval na zámku Zbiroh spolu se svou rodinou Alfons Múcha. V monumentálním Muchově sále namaloval své nejnámější dílo „Slovanskou epopej“. V roce desátého výročí vzniku Republiky ji spolu s mecenášem Charlesem Cranem předal Praze a národu. Epopej sestává z dvaceti velkorozměrových pláten od rozměrů 8,1 x 6,1m až po 4,8 x 4,05m. Deset

znázorňuje všeobecné dějiny Slovanstva a deset české dějiny. Mucha obrazy daroval pod podmínkou, že „město Praha umístí hotové obrazy na vlastní náklady v budově výslovně vystavěné k tomuto účelu“. Nestanovil však pro postavení budovy žádnou lhůtu. Je ostudou Prahy, že za téměř sto let budovu nepostavila. V Muchově sále je dnes vystavena opona pro místní Sokolovnu, kterou Mucha namaloval roku 1924 jako poděkování za bezplatné pózování sokolů při malbě Slovanské epepeje. Opona byla v roce 1997 prohlášena MK ČR za kulturní památku. Mucha byl i zdatný fotograf. Fotografie používal jako předlohu pro své obrazy, což nebylo tehdy běžné. Podle fotografií maloval i Slovanskou epepej a oponu do sokolovny.

Po vzniku samostatného Československa v roce 1918 se Mucha zapojil do budování nové vlasti. Navrhl první emise československých poštovních známek a kolekce bankovek, které jsou dodnes pokládány za nejkrásnější tuzemská platidla. Navrhl i podobu nových policejních uniforem. Ve stejné době vyzdobil část interiéru Obecního domu. Mucha vše dělal zdarma, bez nároku na odměnu, jako dar národu. Zemřel v Praze 14. července 1939, je pochován na vyšehradském Slavíně.

V roce 1369 byla původní tržová ves povýšena na městečko. Rožmberkové věnovali Zbirohu znak (červená pětilistá růže na stříbrném poli), pečeť, právo k vaření piva a konání trhů. Při návštěvě císaře Františka Josefa I. v roce 1897 bylo městečko Zbiroh povýšeno na město. Sejdeme-li ze zámku na opačnou stranu od města, můžeme navštívit **Muzeum požární ochrany Hasičského záchranného sboru České republiky**. Sládkovou ulicí přijdeme do centra na protáhlé Masarykovo náměstí. Na západní straně náměstí je **kostel sv. Mikuláše**, původní gotický, postavený v roce 1364, byl přestavěn do barokní podoby roku 1720.

Muzeum Josefa Václava Sládka v domě čp.28 na původním místě rodného domku básníka bylo zřízeno v roce 1952. Stálá expozice představuje nábytek a zařízení z pražského bytu a bohaté dokumenty. Zachovala se i Sládkova knihovna. Muzeum pořádá každý rok na jaře otvírání studánky, která inspirovala básníka k napsání básně Lesní studánka. **Městské muzeum**, založené roku 1933, je v přízemí budovy Sládkova muzea. Stálá expozice dokumentuje vývoj železářství a cechů provozovaných na Zbi-

rožsku, zaniklé cvočkařské řemeslo a období podnikání „Krále železnic“ B. H. Strousberga. Trvalá výstava dále připomíná továrničku Václava Jíší na kuřácké náčiní. V muzeu probíhají krátkodobé výstavy a kulturní akce a v létě je na zahradě kino. Dům čp. 112 byl původně měšťanská škola postavená v r. 1901, dnes v rekonstruované budově sídlí městský úřad. Pod muzeem je Informační centrum mikroregionu Zbirožsko, kde vám ochotně poradí a vybaví vás prospekty. Za centrem je proluka, kde se pořádají pravidelné sobotní promenádní koncerty.

Navštívili jsme **starostu města Ing. Josefa Štíchu, MBA**, který v loňských volbách získal nejvíce hlasů, abychom se dozvěděli, na co se mohou obyvatelé i návštěvníci těšit.

Vizitka starosty. J. Štícha se narodil v r. 1966 ve Zbiroze. V r. 1989 absolvoval Vysokou školu strojní a elektrotechnickou v Plzni (VŠSE). Od r. 1990 pracoval jako tajemník na MěÚ ve Zbiroze. Od r.1996 podnikal. V letech 1998-2010 byl zastupitelem, v letech 2010-2014 byl radním. V letech 2014-2015 vystudoval na pražském CEMI – Central European Management Institute veřejno správní obor a získal titul MBA. Od loňského roku je starostou.

Co plánujete pro město do budoucna?

Na letošní rok máme výdaje rozpočtu 121 mil. Kč včetně plánovaných investic, příjmy jsou 96 mil. Kč. Naši hlavní akcí je revitalizace náměstí, připravujeme architektonickou soutěž. Příští rok bude vypsán dotační titul na revitalizaci náměstí, veřejných ploch atd. Je velká šance, že bychom mohli získat finance. V každém případě chceme opravit sokolovnu. Podali jsme žádost o dotaci, nyní čekáme, zda bude přidělena. Máme dotaci 4 mil. Kč na zdrž v ČOV na Františkově. Když přijde přívalový déšť, tak odpadní vody nepotečou rovnou do potoka, ale do zdrže. Dá se říci, že tím řešíme hlavně ekologii. Je potvrzen dotační titul na renovaci veřejného osvětlení, cca 2,5 mil. Kč. Výměnou za led světla vznikne velká úspora elektrické energie. V minulých dnech jsem převzal šek na 2,3 mil. Kč od nadace firmy Smurfit Kappa na vybudování školní družiny a rekonstrukci sociálního zařízení pro školní družinu. Velmi si toho vážíme, že zahraniční firma je ochotna investovat do našich dětí a tím do naší budoucnosti. Největší dotaci jsme získali na nástavbu školy - 40 mil. Kč. Připravujeme vyhlášení výběrového řízení na zhotovitele. Chceme pak hned začít, protože dle dotačních podmínek musí být nástavba hotová v průběhu r. 2025. Škola má 389 žáků. Potřebujeme školu 21. století s moderními učebnami vybavenými IT technikou a dalšími věcmi. Je tam nástavba na odborné učebny a rekonstrukce stávajících učeben na moderní. Je to velký přínos, výuka se vylepší a žáci by to mělo inspirovat k učení.

V minulosti se postavila řada rodinných domů, počítáte s pokračováním výstavby?

To byla výstavba na soukromých pozemcích. My jako město nemáme bohužel dostatek vlastních pozemků. To je bolest mnoha obcí a měst, že pozemky nejsou v majetku města a město nemůže tak ovlivnit další rozvoj.

Město vlastní bytové domy, budete je zateplovat?

Řešíme lepší podmínky pro zateplování domů, pokud to vyjde, budeme mít 5 mil. Kč na městské byty. Zítřejším prvním jednáním ohledně možnosti využít dotace na moderniza-

ci bytů. Naším cílem je byty nejen zateplit, ale i modernizovat.

Obchody, dostupnost lékařské péče, s tím jsou na venkově velké problémy, jak to jde u vás?

Pokud jde o obchody, snažíme se, není to jednoduché. Rádi bychom, aby tu bylo ještě více obchodů. V neďalekých Radnicích má město ve vlastnictví hodně nebytových prostor pro obchody, a tak mohou určovat, jaký sortiment v nich bude. Proto mají velkou nabídku různých obchodů, nejen potravinářských. Je škoda, že zde to město nemůže ovlivnit. Proto jsme rádi, že můžeme ovlivnit protější restauraci Na Radnici. V domě (bývalá radnice), který vlastníme, je ještě Domov s pečovatelskou službou a knihovna. Jsme rádi, že jsme sehnali člověka, který chce provozovat restauraci tak, jak má restaurace opravdu vypadat. Rádi bychom, pokud by se našly firmy, aby si zde ve Zbirohu udělali filiálku svých provozoven. Tak jak tomu bude u restaurace, kde si nájemce Letňanský pivovar z Prahy 6 zřídil další provozovnu. To je mnohem lepší, než když je jen jedna prodejna. V současnosti je velmi problematické udržet malé prodejny. Pokud jde o zdravotnictví, připravujeme rekonstrukci zdravotního střediska, tedy zateplení, výměnu oken, elektřiny, topení. Jsme od 1.7.2022 majitelé střediska, předtím bylo v soukromých rukách.

Je tu Muzeum požární ochrany Hasičského záchranného sboru ČR (HZS ČR) a Školní a výcvikové zařízení HZS ČR. Spolupracujete s nimi?

Spolupracujeme, když chceme nějaké speciální věci. Teď třeba chceme obnovit čapí hnízdo na Zbirožském dvoře. Hasiči v rámci výcviku přijdou, zaměří to a pak konstrukci na komín nainstalují. Takže v rámci výcviku něco pro město udělají. Je to vzájemná dobrá spolupráce.

Bývalo tu koupaliště, obnoví se?

Nebylo to koupaliště, ale požární nádrž, kde se lidé koupali. Máme velký problém, že tam došlo k přerušení přítoku vody pravděpodobně v rámci meliorací. Už jsem viděl, že jsou dotační tituly na požární nádrž. Chceme se o to zajímat. Pokud by se to podařilo, chtěli by-

chom část vybudovat jako nádrž vybetonovanou s čistou vodou, kde by se dalo koupat. Část by zůstala přírodní pro živočichy. Věřím, že se to povede a budeme mít dobré koupaliště, není to však otázka příštího roku. V souvislosti s vodou jsme požádali o dotaci na vodovod ve Švačině. Je to akce za 23 mil. Kč bez DPH, 70% nákladů pokryje dotace. Vodovod tam byl pouze na užitkovou vodu. Lidé tam mají studny, ty nyní ale vysychají. Je to složité, mělo by se připojit 180 přípojek. Jsme rádi, že jsme mohli požádat o dotaci na MZe, šance byla, měli jsme připravenou projektovou dokumentaci. Dle dotačních podmínek jsme měli hodně bodů, tak věříme, že dotaci dostaneme.

Zbiroh žije kulturou, promenádní koncerty v proluce na náměstí se konají každou sobotu v rámci Vačkářova hudebního léta, výstavy v muzeu. Čím ještě lákáte turisty?

Nedávno jsme otevřeli novou naučnou stezku „Zbirožské vyhlídky“. Projekt jsme realizovali za finanční podpory Plzeňského kraje. Naučná stezka Zbirožské vyhlídky je prvotním výchozím projektem k vybudování sítě

turistických okruhů v okolí Zbirohu s přesahem do celého mikroregionu. Na Zbirožsku nebyla dosud žádná naučná stezka. Naučná stezka je 7,3km dlouhá, vede v mírně náročném terénu po turisticky značených cestách. Má pět zastávek, na kterých se návštěvníci na tabulích dozvědí vše o daném místě. Pořádáme turistický pochod Zbirožský puchýř. Letos se uskutečnil již 12. ročník, na různé dlouhých trasách se ho zúčastnilo přes 400 účastníků. Máme tu spoustu významných osobností, nejen Sládka a Muchu, ale i Fráňu Šrámka, Josefa Palivce, J.B. Foerster, J.L. Zvonaře, Václava Vačkáře, Čeňka Zírta, Karla Vokáče, Adolfa Branalda, Marii Majerovou, Marii Pujmanovou a mnoho dalších. Měli blízký vztah ke zdejší krásné krajině a rádi se sem vraceli. Měli bychom je vyzdvihnout, upozornit na ně a tím přilákat turisty. Chceme propojit zámek s náměstím krátkou cestou od kostela. Hledáme řešení, které pomůže turistům.

Pane starosto, děkuji za obsáhlé odpovědi a přeji vám a městu, aby se všechny plány uskutečnily.

Jaromír Hampl

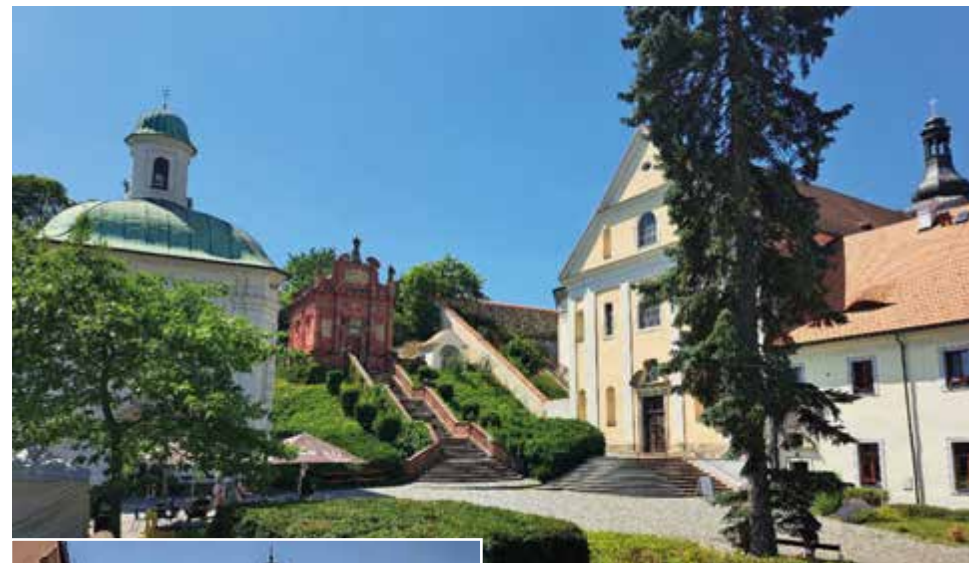

A. Mucha při práci

STŘÍBRNÁ STEZKA

Seriál o Krušnohoří, o lidech, stříbře, železu, uranu... a lázních

V první části putování po Stříbrné stezce jsme navštívili několik významných německých a českých měst v Hornickém regionu Krušnohoří zapsaném na seznamu UNESCO, v jeho pokračování se zastavíme již jen v Ostrově a Jáchymově.

Posvátný okrsek

Kaple sv. Anny, Ostrov

města od sebe dělí pouhých šest kilometrů, jsou značně rozdílná. Jáchymov se táhne vzhůru v zaříznutém horském údolí, naopak Ostrov se pohodlně rozkládá na podhorské rovině. Z jejich poloh vyplývá například nejen rozdílný charakter počasí, ale rozdíly najdeme i v jiných oblastech, jakými jsou jejich stáří, význam, poslání či zdroj bohatství. Ostrov je o několik století starší nežli Jáchymov, ale ten byl naopak pro Šliky „zlatým dolem“ stříbra. Ostrov byl pro Jáchymov od patnáctého století důležitým zázemím, a to zejména svými neomezenými možnostmi výstavby obytných domů pro pracovníky jáchymovských dolů.

Poprvé je Ostrov zmiňován v listině krále Přemysla Otakara I. roku 1207. Šlikům byl Ostrov zastaven v roce 1434. Stal se pro ně posléze i sídelním městem. Vybudovali si zde renesanční zámek, kam pře-

Kaple Panny Marie Einsiedelské

sídlili z Jáchymova. V průběhu následujících staletí se vystřídalo několik majitelů Ostrova. Dnes má město dvě odlišné části, starý historický Ostrov „šlikovský“ a nový z padesátých let minulého století. Od roku 1992 je Ostrov městskou památkovou zónou.

Nový Ostrov „Sorela“ vznikl od roku 1953, kdy bylo opravdu na zelené louce vytyčeno ústřední náměstí. Základní kámen nového hornického města pro pracovníky uranových dolů v Jáchymově byl položen 1. května 1954. Autorem a hlavním architektem celého projektu byl Jaroslav Kraus. Jeho snahou bylo vytvořit nové funkční město s pravidelnou sítí

ulic, kde zeleň bude doplňovat jednotlivé okrsky. Jím budované město bylo určeno pro 16 tisíc obyvatel. Během výstavby byl projekt upraven, bydlení měl poskytovat až 20 tisícům obyvatel. Kraus se inspiroval při jeho plánování zkušenostmi architektů první republiky. Radnice Ostrova v současné době usiluje o zařazení dalších několika domů na Mírovém náměstí do seznamu již památkově chráněných objektů. Těmi jsou Dům kultury a mateřské školky sídliště Sorela. Kulturní dům je nejvýraznějším představitelem nového sídliště. Ve své době byl nejmodernějším kulturním zařízením v tehdejších Československu. Nelze přehlédnout jeho sloupy mohutného vchodu ani sousoší na průčelí budovy. Paradoxem doby je skutečnost, že autor tří soch v nadživotních velikostech, sochař Jaroslav Šlezinger, byl v roce 1949 zatčen a v roce 1950 odsouzen v politickém procesu na pětadvacet let. Sousoší „oslavující socialistické hornictví“ vytvářel Jaroslav Šlezinger ve věznicí Vykmanov.

Aleš Holub

Mlýnská stezka

Ostrov zámek s věží

STŘÍBRNÁ STEZKA

Seriál o Krušnohoří, o lidech, stříbře, železu, uranu... a lázních - závěrečná část

Jáchymov je renesanční perla Krušných hor, známé a vyhledávané lázeňské město, které dostalo své jméno podle svatého Jáchyma, jednoho ze svatých rodiny. Zakladatelem města byl Štěpán Šlik z Holiče. Nejenže vlastnil tehdy Jáchymov zaříznutý v horském údolí, největší naleziště stříbra v Evropě, ale razil vlastní kvalitní stříbrné peníze - toлары. Padl se svým králem Ludvíkem Jagellonským v bitvě u Moháče 29. srpna 1526. K významným osobnostem, které jsou s Jáchymovem spojeny, patří Jan Mathesius, evangelický farář, rektor Latinské školy v Jáchymově i první kronikář města. Gregorius Agricola byl učenec a humanista, lékař a lékárník v Jáchymově, autor několika knih o hornictví a mineralogii. Jeden ze čtyř dnes používaných léčebných pramenů je po něm pojmenovaný. Marie Curie-Sklodovská, nositelka dvou Nobelových cen, zkoumala jáchymovský smolinec. Podílela se na výzkumu léčby rakoviny pomocí radioaktivity. Také po ní je pojmenovaný jeden z využívaných lázeňských pramenů. Johann Wolfgang Goethe navštívil v roce 1785 Jáchymov, jeho zájem o geologii ho zavedl do šachet dolu Svornost. Tomáš Garrigue Masaryk, první československý prezident, navštívil Jáchymov sedmkrát, využíval místní speciální léčby pohybového ústrojí. Josef Mocker, český architekt, který dostavěl chrám sv. Víta, vtisknul současnou podobu Karlštejnu, Křivoklátu a dalším historickým stavbám. Je autorem kostela sv. Jáchyma před jáchymovskou radnicí. František Běhounek, akademik, zakladatel československé atomové fyziky, studoval u M. Curie-Sklodovské v Paříži. V Jáchymově se na sklonku života léčil ve zdejších lázních. Po něm je pojmenovaný nejsilnější z léčebných pramenů čerpaný z hloubky 500 metrů.

Jáchymov. Foto: Aleš Holub

Běhounek. Foto: Aleš Holub

Lázeňství v Jáchymově je soustředěno v jeho dolní části kolem Agricolova náměstí. První lázeňský dům ve městě patřil pekaři Kuhnovi, kam se voda donášela ve štoudvi na zádech. První státní lázeňská budova byla postavena v letech 1906–1911 podle projektu c. a k. dvorního stavitele Zottera. Nejkrásnější lázeňskou budovou je Radium Palace, postavenou v letech 1910–1912 v klasicistním slohu. Projekt Gustava Brinnigena realizoval vídeňský architekt a stavitel Burian na místě zájezdního hostince. Dominantní lázeňské sanatorium Akademik Běhounek bylo postaveno v roce 1975. Rozsáhlý lázeňský komplex Curie byl dokončen v roce 1992. Samozřejmě lázně Jáchymov tvoří řada menších hotelů a penzionů postavených v různých letech 20. století, odkud hosté docházejí do lázeňských domů.

Jáchymov je městskou památkovou zónou. Bylo to stříbro, které přispělo k tomu, že v první polovině 16. století vznikl v Jáchymově ojedinělý soubor pozdně gotické až renesanční městské a církevní architektury. V té době odhadem žilo v městě až osmnáct tisíc obyvatel. I přes některé pozdější úpravy se dochoval dodnes. Především k němu patří královská mincovna, špitální kostel Všech svatých, kostel sv. Jáchyma, radnice a velké množství měšťanských domů.

První jáchymovskou radnicí byla hrázděná budova zakoupená v roce 1520, stávala na Chlebném trhu, přibližně uprostřed dnešní zástavby města. Záhy se však ukázalo, že nemůže stačit potřebám rychle se rozvíjejícího horního města, proto městská rada v roce 1531 zakoupila šlikovský palác v horní části Jáchymova na dnešním náměstí Republiky. První rozsáhlejší úprava radničního paláce proběhla po jeho požáru v roce 1538. Podruhé částečně radnice vyhořela v červenci 1782, uchránila ji střecha krytá taškami. Domy se šindelovou střechou v městě podlehly požáru

celé. Obnova probíhala v letech 1783–1784 podle plánu pražského stavitele Philippa Hergera. Dnešní podobu radnice získala při přestavbě v letech 1901–1902 podle projektu Johanna Benesche a stavitele Antona Hammerschiedta. V radnici sídlí městský úřad, knihovna, infocentrum a expozice latinské knihovny.

V královské mincovně se v letech 1520–1671 razily jáchymovské toлары. Jednopatrový renesanční dům s věžovitým arkýřem, s velkou síní v přízemí, unikátním dýmníkem, rozsáhlým sklepením a pravotohým dvorem pochází z let 1534–1536. V roce 1716 zde bylo zřízeno první státní hornické učiliště na světě. Dnes je zde umístěno muzeum s expozicí Jáchymov v zrcadle času. Výstava zahrnuje dějiny města, jedinečnou sbírku mineralogie a geologie Krušných hor, rudné hornictví s pohyblivými modely, mincovnictví, místní zemědělství, krušnohorský národopis, kroje a nábytek, lázeňství, uranové doly s tábory politických vězňů.

Špitální kostel. Foto: Aleš Holub

Špitální kostel Všech svatých je nejstarší církevní stavbou v Jáchymově. K původní farní raně renesanční stavbě z let 1516–1520 byla v roce 1530 přistavěna jednoduchá renesanční budova městského špitálu. Po výstavbě nového děkanského kostela sv. Jáchyma v letech 1534–1540 na horním konci náměstí se kostel Všech svatých stal špitálním a hřbitovním. Velké prostory podkroví kostela tehdy sloužily jako hospodářské skladiště a sýpky špitálu. Dnes jsou zde umístěny některé části z původního interiéru kostela. Kostel, tak jako mnoho dalších staveb, prožíval období, kdy mu hrozil zánik, i šťastné chvíle, kdy byl zachraňován. V roce 1964 byl zapsán na seznam státních kulturních památek.

Děkanský kostel sv. Jáchyma byl vybudován v letech 1534–1540 v pozdně gotickém slohu jako první ryze luteránský kostel v Evropě. Na jeho stavbě se podíleli Hanuš Kopp, Wolf Müller, Jörg z Bamberka a Jan Munich. Po bitvě na Bílé hoře byl uzavřen a nově vysvěcen v roce 1624. Kostel prošel na konci 18. století barokní přestavbou. V roce 1873 po požáru města byl přestavěn do pseudogotického stylu tesařským mistrem J. J. Richterem podle návrhu architekta Josefa Mackera. Kardinál František Tomášek udělil kostelu v roce 1987 statut poutního místa při tradičních Mariánských poutích.

Ve výjimečných prostorách v suterénu jáchymovské radnice byla zpřístupněna výstava knihovny Latinské školy v Jáchymově. Město školu zřídilo asi v roce 1518, kdy v ní učil Nikolaus Herman, který přišel z Německa. Osobně se znal s Martinem Lutherem, věnoval se poezii a hudbě. Školu navštěvovali synové bohatších měšťanských rodin. V letech 1532–1540 byl rektorem školy Jan Mathesius. Latinská škola v Jáchymově vyučovala vedle klasických jazyků, latiny a řečtiny, i hebrejštinu, samozřejmě protestantskou teologii a hudbu. Knihovna zahrnuje celkem 232 rukopisů, prvotisků a starých tisků ze 16. století. Obsahuje i největší sbírku 68 svazků knih se řetězem. Knihovna se rozrůstala postupně, tak jak přibývaly darované knihy. Škola i knihovna zanikly na počát-

ku 17. století v souvislosti s vyčerpáním stříbrných dolů, odchodem obyvatelstva a porážkou protestantů na Bílé hoře. Materiály knihovny byly uskladněny na půdě jáchymovské radnice po 250 let, kde je objevil archivář Karel Siegl roku 1871.

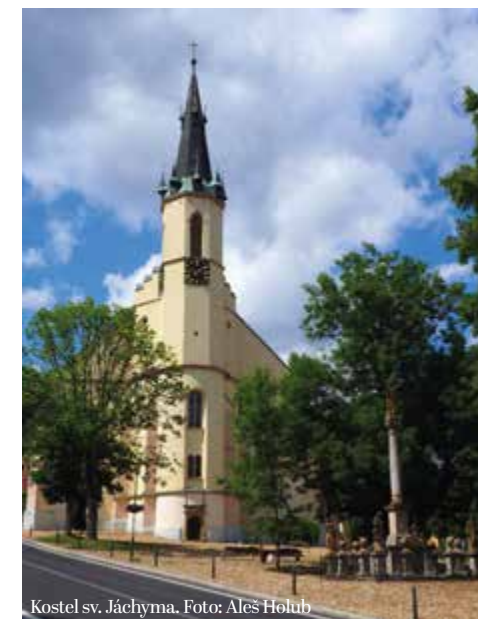
Městská památková zóna Jáchymova zahrnuje mnoho renesančních domů, v současnosti jejich převážná část je již opravena a slouží k bydlení. V přízemích jsou obchody, kavárny či galerie nebo řemeslné dílny, domy mají zachovány původní vstupní portály. K významným patří například patrový dům s mimořádně zachovalým renesančním jádrem, původními majiteli byli Vilém a Petr Vokovi z Rožmberka, nebo dům 131, ve kterém byla zřízena v roce 1526 první lékárna v Čechách. Působil v ní lékař a lékárník Georgius Agricola. V jednom z renesančních domů je i prodejní Art Gallery, vystavující české výtvarné umění 20. a 21. století.

Nad Jáchymovem stojí zřícenina hradu, který počátkem 16. století postavili Šlikové jako ochranu stříbrných dolů. Hrad nejdříve vyplenili vzbouření horníci a později Švédové za třicetileté války. Dnes je opravena zbylá věž a část bašty a zdi.

Aleš Holub

Art Gallery. Foto: Aleš Holub

Kostel sv. Jáchyma. Foto: Aleš Holub

PREMIÉRA VÍNOVÁNÍ VE FRANTIŠKOVÝCH LÁZNÍCH

Město Františkovy Lázně uspořádalo v sobotu 29. července 2023 první ročník festivalu VÍNOVÁNÍ. Bohatý program u Františkova pramene na náměstí Míru zahrnoval degustace vín i jídlo ve Food zóně. Doprovodný program probíhal v AQUAFORU.

Foto: JH

Foto: JH

Program začal v 10 hodin pochodem mažoretek. Celý červenec a srpen procházely centrem města v dopoledních hodinách (10:00-10:45)

mažoretky spolu s dechovými orchestry. V hudebním altánu u Františkova pramene zahrála Cimbálová muzika Alexandra Vrábela, Galiani Gypsy Jazz a Dechová hudba 35. Pěšího pluku Plzeň Foligno. Hlavním lákadlem bylo samozřejmě víno. Prvního ročníku se zúčastnilo 10 českých a moravských vinařství. Každý z 10 stánků měl v nabídce 10 vzorků vín. Součástí akce byla soutěž o Šampiona Vínování, zvolili ho návštěvníci pomocí anketních lístků. Návštěvníci obdrželi anketní lístky, na kterých každé vinařství mělo 3 vína. Účastníci ankety pak zakroužkovali jedno víno, které jim nejvíce chutnalo. Ve 20 hodin byl vyhlášen Šampion vínování. Šampionem se stalo Vinařství Vican z Mikulova, obdrželo 126 hlasů. Boj o prvenství byl velmi vyrovnaný, Vinařství Rauš rov-

něž z Mikulova na druhém místě mělo pouze o 2 hlasy méně - 124 hlasů. Na třetím místě skončilo Vinařství Kněží hora z Bzence se 106 hlasy. Z odevzdaných lístků bylo vylosováno 20 návštěvníků, kteří dostali láhev vína.

Seznámení s vítěznými vinařstvími

Rodinné vinařství VICAN bylo založeno v roce 2015. Vlastní 33 ha vinic na Pálavě a jeho vlajkovou lodí je odrůda Ryzlink vlašský. Sortiment vinohradu tvoří celkem 13 bílých moštových odrůd a 4 modré. Vyrábí víno i nejstarší technologií, starou gruzínskou metodou, kdy víno zraje v kameninových nádobách zvaných kvevri. Jsou podobné řeckým amforám a vyrobené z místní hlíny. Gruzie bývá nazývána „kolébkou vína“, neboť na základě archeologických nálezů je potvrzeno, že vína se zde vyráběla již před 8 tisíci lety. Majitel vinařství, filmový producent Tomáš Vican (natočil filmy Bobule, Bajkeři a seriál Vinaři) si dovezl z Gruzie 15 hliněných amfor o objemu od 300 do 800 litrů. Unikátní edice vín nese jméno herce Karla Rodena, který je přítelem majitele vinařství. Kromě vína na farmě Pálava vyrábí kravské a kozí sýry. Každý den dováží 500 litrů čerstvého mléka z nedalekých Bulhar. Z nich vyprodukuje kolem 60kg sýrů, do kterých nepřidávají konzervanty ani barviva. Rází heslo, že sýr je bratr vína. Sýry se hodí do páru k vybraným vinným odrůdám.

Vinařství Rauš sklízí hrozny z vinic katastrálního území vinařských obcí Sedlec a Úvaly. Vinice se rozkládají na dohled od největšího moravského rybníku Nesyt. Nejlepší vína pochází z tratí Hůrka a Nad Nesytem. Roční produkce vín je 40 000 lahví. Zpracování hroznů je situováno co nejbližší k vinicím, a to v obci Úvaly. Lahvování a zrání probíhá v Mikulově v sídle firmy. Vinařství se vyznačuje výrobou vysoce kvalitních převlastkových bílých vín. Pro zrání vín využívají několika podlažních středověkých sklepů pocházejících ze 17. stol., vybudovaných řádem Piaristů, se stabilními klimatickými podmínkami.

Vinařství Kněží hora bylo založeno v roce 2012. Část srovin má vinařství z vlastních vinic o rozloze pět hektarů, část od osvědčených moravských dodavatelů, aby tak mohlo svým klientům přiblížit bohatou rozmani-

tost vůní a chuti. Zaměřuje se na výrobu převlastkových vín nejvyšší kvality z vinohradů oblasti moravského Slovácka. Pěstují hlavně odrůdy Ryzlinku rýnského a jeho kříženců, jako jsou Hibernál, Johanniter a Kerner. Dále rulandské odrůdy, také starou odrůdu Sylvánské zelené a specifický Blauer silvaner a Muškát žlutý.

Lázně

Od roku 2021 jsou Františkovy Lázně na seznamu Světového dědictví UNESCO v rámci položky Slavná lázeňská města Evropy. Kromě západočeského lázeňského trojúhelníku (Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkovy Lázně) bylo na Seznam světového dědictví UNESCO zapsáno i dalších 8 lázeňských měst – Baden-Baden, Bad Ems a Bad Kissingen v Německu, Spa v Belgii, Vichy ve Francii, Montecatini Terme v Itálii, Baden u Vídně v Rakousku a City of Bath v Anglii. Ve Františkových Lázních je 20 léčivých pramenů.

V Národní třídě byla zajímavá venkovní výstava na téma lázeňství a přírodní léčivé zdroje. Návštěvníci měli možnost „nadechnout“ se právě lázeňské atmosféry v doprovodném programu v AQUAFORU. Mohli si vyzkoušet lázeňské procedury:

- parafinový zábal rukou
- analýzu tělesné konstituce InBody
- skupinovou uhlíčitou koupel

Od 10:00 - 17:00 byla možnost navštívit PLYNOVÉ LÁZNĚ. Před Lázněmi bylo tradiční kolo štěstí.

„Rádi bychom založili novou letní tradici, kdy se každoročně sejdou ve Františkových Lázních nejen milovníci vína,“ řekla františkolázeňská starostka Mgr. Lenka Průšová. Akce se vydařila, i když se spustil pülhodinový liják se silným větrem. Po lijáku se vesele pokračovalo dál. Návštěvníků bylo několik set. Pořadatelem bylo Městské kulturní středisko, programem provedl moderátor Luděk Holý. Vstupné bylo zdarma, jen bylo nutno si zakoupit degustační sklenici za 100Kč, která návštěvníkovi zůstala na památku. „Dobré víno je dobrý přítel, když s ním dovedeme zacházet,“ napsal William Shakespeare, na Vínování to platilo doslova, s vínem se zacházelo tak, aby potěšilo.

Jaromír Hampl

Vydává výbor Klubu kultury Syndikátu novinářů ČR pro své členy
Redakce časopisu KULTURA

Šéfredaktor:
Mgr. Hasan Zahirović, Ph.D. (HZ)

Redaktoři:
PhDr. Vojtech Čelko (čel)
PhDr. Marie Bahenská, Ph.D. (mB)
Jaroslava Světlíková (-sv-)
PhDr. Aleš Holub (ah)

Redakční rada webových stránek KK

Šéfredaktor:
Mgr. Hasan Zahirović, Ph.D. (HZ)

Redaktoři:
PhDr. Vojtech Čelko (čel)
Mgr. Jaroslava Smolová (Sm)
Ing. Romana Velčovská (vel)
Mgr. Markéta Pánková
 Korektorka (netýká se tiskových zpráv):
PhDr. Karla Milošovičová

Grafická úprava čísla: **Jakub Tichý**

Do čísla přispěli mimo členů redakčních rad:
Mgr. Bedřiška Terezie Brůhová
Ing. Jaromír Hampl, CSc.
Daniela Hatimová

Kresba na titulní straně:
Akademický malíř Michal Rejzek

Evidováno u Ministerstva kultury ČR pod číslem: E 11045
 Tisk: INDIGOPRINT, s. r. o.
 Distribuce: Adiservis s. r. o.

Klub kultury Syndikátu novinářů České republiky
 Senovážné náměstí 23, 110 00 Praha 1
 kk-sncr@seznam.cz
 www.syndikat-novinaru.cz /klub-kultury

Vít Ondráček: Pod Strážným v rokli

Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím pošt Praha
Č.j. NP 1327/1993 ze dne 13. 7. 1993

NOVINOVÉ VÝPLATNÉ

Placeno hotově

Komiks odehrávající se na ledě – Michal Rejzek